

Calendarul aniversărilor, evenimentelor și manifestărilor culturale 2026

BjC

Biblioteca Județeană
Octavian Goga
Cluj

[Coperta 2]

© Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj 2026

ISSN 2501-0492

ISSN-L 2501-0492

Selecție, elaborare și tehnoredactare: Ioan Tomoiagă

Elaborare fișe de evenimente și personalități: Ghizela Cosma, Anca Docolin

Corectură: Adriana Zotea, Delia Vaida

CALENDARUL ANIVERSĂRILOR, EVENIMENTELOR ȘI MANIFESTĂRILOR CULTURALE

2026

PUBLICAȚIE ANUALĂ A BIBLIOTECII JUDEȚENE „OCTAVIAN GOGA”

Calendarul evenimentelor și manifestărilor culturale,

devenit deja tradițional, adună în cuprinsul său datele remarcabile ale anului 2026

Datele incluse în calendar - aniversări, comemorări, evenimente istorice - au fost selectate pe baza materialelor de referință existente în colecțiile bibliotecii noastre.

Obiectivul asumat al publicației de față îl constituie celebrarea, în primul rând, a unor personalități marcante ale literaturii, științei și artei românești și universale.

De asemenea, au fost reținute în cuprinsul calendarului zilele naționale și internaționale importante, precum și evenimentele culturale organizate de biblioteca noastră în colaborare cu partenerii săi.

Decenii Internaționale proclamate de ONU

2024 - 2033 - Deceniul Internațional al Științelor pentru Dezvoltare Durabilă

2021 - 2030 - Deceniul ONU pentru știința oceanelor pentru dezvoltare durabilă

2019-2028 – Deceniul păcii „Nelson Mandela”

2021 - 2030 – Deceniul Internațional pentru îmbătrânire sănătoasă

2021 - 2030 – Al patrulea deceniu internațional pentru eradicarea colonialismului

2019 – 2028 – Deceniul ONU al agriculturii familiale

2018 – 2027 – Al treilea deceniu internațional pentru eradicarea sărăciei

Evenimente din activitatea Bibliotecii Județene „Octavian Goga” Cluj

2006 – Inaugurarea „American Corner” în cadrul Bibliotecii Județene „Octavian Goga” Cluj

2011 – Inaugurarea „Colțului Francofon” la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj

2011 – Introducerea serviciului de referințe prin mesagerie instant – *Bibliotecarul online*.

2011 - Demararea proiectului *Istoria locală @ biblioteca ta publică*

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII IANUARIE

Grigore SILAȘI

190 de ani de la naștere

Date biografice: n. 27 ianuarie 1836, Beclean, județul Bistrița-Năsăud – d. 17 ianuarie 1897, Năsăud, județul Bistrița-Năsăud. Preot greco-catolic (protopop), filolog și folclorist român, membru de onoare al Academiei Române (1877).

Urmând tradiția tatălui său, Grigore Silași face studii primare la Dej, apoi continuă cu studii liceale la Năsăud, Dej și Cluj. La absolvirea acestora se înscrie la Academia Teologică din Blaj, după care studiază la Seminarul central Greco-Catolic „Sf. Barbara” din Viena. La Universitatea din același oraș, susține o teză de doctorat în 1862. Între timp, este hirotonit preot de mitropolitul Alexandru Șterca Șuluțiu, deținând și funcția de vicerector al Seminarului „Sf. Barbara” din Viena. Revine la Alba Iulia ca arhidiacon la dieceză și censor al Consistoriului Mitropolitan.

Atât la Viena, cât și în diverse orașe mari din Transilvania, unde-l poartă anumite acțiuni, tânărul preot militează pentru cauza națională a românilor. În capitala habsburgică, Grigore Silași conduce Societatea Literară a Studenților Români Teologi, editează revista „Sionul Românesc” și participă la întemeierea și întrunirile Societății „România Jună”.

La Cluj, este președintele Despărțământului Cluj al ASTRA și al Reuniunii Meseriașilor Români din Cluj (1874-1885). Conduce, de asemenea, timp de patru ani, Societatea Studențească „Iulia”. Tot aici, din 1872, este numit profesor la Catedra de limba și literatura română a Universității Regale Maghiare „Franz Joseph”, invitația fiindu-i făcută chiar de către Ministerul Cultelor și Învățământului din Ungaria. Era primul român invitat să predea la universitatea maghiară, fiind șeful Catedrei de Limba și Literatura Română; în perioada 1883-1884, a fost chiar decanul Facultății de Litere din cadrul Universității.

Aceste funcții erau o recunoaștere a culturii sale vaste, între care se numărau nu doar cunoștințe teologice, ci mai ales literare, de limbă și dialectologie, folclor, poetică, romanistică, pe care le putea exprima în mai multe limbi de circulație: greacă, latină, franceză, maghiară, germană, arabă. Promovează insistent ideea descendenței romane a poporului român, ceea ce-i atrage ostilitatea unor colegi și denigrarea în presa maghiară, culminând cu destituirea din postul de la universitatea clujeană.

Grigore Silași a fost ales în 1877 membru onorific al Societății Academice Române din București, viitoarea Academie Română.

Referințe/aprecieri critice:

Dumitru Suci: *Grigore Silași a fost un om demn și ar fi vrut ca și societatea românească în ansamblul ei să adopte o ținută demnă, inclusiv în politică.[...] Astfel, eminentul profesor s-a dovedit a fi capabil de a-și modifica și moderniza concepțiile și acțiunile politice. [...] Silași a însuflețit prin exemplu personal pe tineri, îndemnându-i la muncă și la activitate, fiind el însuși un eminent om de cultură care a lucrat cu abnegațiune, modest, cinstit și cu mult entuziasm național.*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII IANUARIE

115 de ani de la punerea în funcțiune a seismografului de la Cluj (1 ianuarie 1911)

Mult timp în istoria omenirii, cutremurele au fost considerate mesaje divine. În Europa, din timpul Renașterii, a început să fie luată în considerare originea lor naturală. Însă, la începutul secolului al XIX-lea, știința avea încă puține date despre interiorul planetei și mișcările telurice. Au început să se dezvolte instrumente de monitorizare a cutremurelor, primul aparat fiind cel al lui Filippo Cecchi (1877), care a și introdus termenul de seismograf.

Preocupări în direcția măsurării și studierii cutremurelor au apărut și în România unde, după inițierea unui sistem de observații seismice și publicarea de Ștefan Hepites a unei liste a efectelor macroseismice pentru cutremurele locale dintre anii 1838-1893, autoritățile au înțeles utilitatea instalării mai multor instrumente pentru înregistrarea cutremurelor și, astfel, în anul 1902, a început activitatea seismografelor Bosh-Omori la București.

În Banat și Transilvania, teritorii care aparțineau la acea vreme Imperiului Austro-Ungar, s-au derulat demersuri similare. În 1890, s-a înființat un serviciu seismologic la Timișoara, în 1902 fiind instalat aici primul seismometru. La Cluj, o stație seismică a fost pusă în funcțiune în ianuarie 1911.

Stația de la Cluj s-a realizat din inițiativa lui Jenő Cholnoky, director al Institutului de Geografie de la Universitatea „Francisc Iosif”. Instalată la subsolul clădirii vechiului teatru al orașului de pe strada Kogălniceanu (Farkas), stația a fost dotată cu două seismografe „Mainka” (după numele geofizicianului și seismologului german Carl Mainka). Aparatura a fost asamblată deja în primăvara anului 1910, dar funcționarea ei fără întrerupere s-a făcut abia de la 1 ianuarie 1911. Supravegheată de Kálmán Kenessey, a început să indice o serie de mișcări telurice deja în prima lună de funcționare.

După izbucnirea războiului, clădirea a fost ocupată de soldați, care au dezmembrat și distrus instrumentele. Ce a rămas din echipament a fost apoi expus la umiditate și rugină, deteriorându-se și mai mult.

Din 1921, profesorii universitari Gheorghe Demetrescu și Gheorghe Bratu au fost preocupați de restaurarea aparaturii și repunerea ei în funcțiune. Repararea seismografelor a fost posibilă abia în 1934, dar punerea lor în funcțiune a avut loc la București, în ianuarie 1935, și nu la Cluj. Abia în octombrie 1939 au fost relocate la Cluj, în subsolul noului Colegiul Academic „Regele Carol II”, unde au mai funcționat pentru foarte scurt timp, în 1940 încetându-și activitatea.

Bibliografie:

- A. Vanciu Rău, M. Popa, C. Ionescu, D. Paulescu, *Building up a Seismic Network in the Early Days of Seismology in Romania*, în *Insights of Geoscience for hazards and education*, Florina Chitea (ed.), Târgoviște, Cetatea de Scaun, 2022, p. 66-71.
- Varga Péter, *A Földrengési Observatóriumtól a Kövesligethy Radó Szeizmológiai Obszervatóriumig*, în „Magyar Tudomány”, nr. 10, 2016, p. 1192-1193; 1205.
- *A kolozsvári szeizmográf. Az egyetemi földrengést-jelző állomásról*, în „Ujság”, Anul XIII, nr. 45, p. 3-4.

Ianuarie

205 ani de la începutul revoluției lui Tudor Vladimirescu în Țara Românească, a cărei consecință imediată a fost înlăturarea regimului fanariot din Țara Românească și Moldova (ian. 1821)

1 ianuarie

Ziua Mondială a Păcii

2 ianuarie

135 ani de la nașterea poetului **Aron COTRUȘ** (02.01.1891 - 01.11.1961)

210 ani de la nașterea medicului și naturalistului **Anastasiu FĂTU**, fondatorul Grădinii Botanice din Iași (02.01.1816 – 03.03.1886)

4 ianuarie

55 de ani de la moartea actorului și regizorului **Ștefan BRABORESCU** (31.08.1880 – 04.01.1971)

85 de ani de la moartea filosofului francez **Henri-Louis BERGSON**. Laureat al Premiului Nobel pentru Literatură (1927) (18.10.1859 - 04.01.1941)

6 ianuarie

145 de ani de la nașterea poetului simbolist, prozatorului și dramaturgului **Ion MINULESCU** (06.01.1881 - 11.04.1944)

7 ianuarie

100 de ani de la nașterea scriitorului **Mircea SÂNTIMBREANU** (07.01.1926 - 18.08.1999)

95 de ani de la premiera filmului **Ecaterina Teodorescu** în cinematografele bucureștene (07.01.1931)

8 ianuarie

130 ani de la moartea poetului simbolist francez **Paul VERLAINE** (30.03.1844 - 08.01.1896)

9 ianuarie

155 de ani de la nașterea prozatorului **Gheorghe BRĂEȘCU** (30.01.1871 - 15.03.1949)

145 de ani de la nașterea prozatorului și eseistului italian **Giovanni PAPINI** (09.01.1881 - 08.07.1956)

115 ani de la nașterea sopranei **Lya HUBIC** (09.01.1911-16.02.2006)

85 de ani de la moartea matematicianului și astronomului **Gheorghe BRATU**, fondator și director al Observatorului Astronomic din Cluj. (25.02.1881 – 09.01.1941)

10 ianuarie

Dan DAMASCHIN (Damaschin Hărdăuț), poet, eseist – 75 de ani (10.01.1951)

75 de ani de la moartea romancierului și dramaturgului american **Sinclair LEWIS**, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1930 (07.02.1885 - 10.01.1951)

11 ianuarie

Ziua Națională a Artei Fotografice

175 de ani de la înființarea **Camerei de Comerț și Industrie din Cluj** (11.01.1851)

12 ianuarie

Corin BRAGA, filolog, prozator, profesor universitar clujean – 65 de ani (12.01.1961)

150 de ani de la nașterea scriitorului american **Jack LONDON** (John Griffith London) (12.01.1876 - 22.11.1916)

13 ianuarie

85 de ani de la moartea poetului și romancierului irlandez **James JOYCE** (02.02.1882 - 13.01.1941)

14 ianuarie

520 de ani de la descoperirea grupului statuar **Laocoon și fiii săi**, într-o podgorie din apropierea Basilicii Santa Maria Maggiore din Roma (14.01.1506)

15 ianuarie

Ziua Culturii Naționale

176 de ani de la nașterea poetului, prozatorului și gazetarului **Mihai EMINESCU** (15.01.1850 – 15.06.1889)

17 ianuarie

100 de ani de la festivitatea de deschidere a **Școlii de Arte Frumoase din Cluj** (17.01.1926)

90 de ani de la moartea prozatorului și poetului **Mateiu I. CARAGIALE** (25.03.1885 - 17.01.1936)

18 ianuarie

90 de ani de la moartea poetului și prozatorului englez **Rudyard KIPLING**, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1907 (30.12.1865 - 18.01.1936)

19 ianuarie

175 de ani de la înființarea **Camerei de Comerț și Industrie din Cluj** (19.01.1851)

220 de ani de la nașterea poetului fabulist moldovean **Alexandru (Alec) DONICI** (19.01.1806 – 21.01.1865)

22 ianuarie

Ziua Culturii Maghiare

105 ani de la nașterea compozitoarei **Camelia DĂSCĂLESCU** (22.01.1921–30.12.2016)

24 ianuarie

Ziua Unirii Principatelor Române - 167 de ani de la Unirea Principatelor Române sub domnia lui Alexandru Ioan CUZA la 24 ian. 1859

160 de ani de la moartea lingvistului și profesorului **Aron PUMNUL**, dascăl al poetului Mihai Eminescu la Cernăuți (27.11.1818 - 12/24.01.1866)

27 ianuarie

Ziua Internațională de Comemorare a Victimelor Holocaustului

Florin PIERSIC, actor clujean de teatru și film – 90 de ani (27.01.1936)

270 de ani de la nașterea compozitorului austriac **Wolfgang Amadeus MOZART** (27.01.1756 - 05.12.1791)

165 de ani de la nașterea mareșalului **Constantin PREZAN**, șef al Marelui Cartier General al Armatei Române în Primul Război Mondial (27.01.1861 – 27.08.1943)

28 ianuarie

Ziua Europeană a Protecției Datelor Personale

90 de ani de la nașterea scriitorului albanez **Ismail KADARE** (28.01.1936 – 01.07.2024)

95 de ani de la moartea generalului francez **Henri Mathias BERTHELOT**, șef al Misiunii militare franceze în România în Primul Război Mondial (07.12.1861 – 28. 01.1931)

29 ianuarie

Matei VIȘNIEC, poet și dramaturg român, stabilit la Paris încă din 1988 – 70 de ani (29.01.1956)

160 de ani de la nașterea romancierului, dramaturgului și eseistului francez **Romain ROLLAND**, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1915 (29.01.1866 - 30.12.1944)

30 ianuarie

Ziua Internațională a Nonviolenței în Școală

465 de ani de la apariția **Tetraevangelului**, prima carte românească tipărită de diaconul Coresi (30.01.1561)

31 ianuarie

1920 de ani de la terminarea **Podului roman de la Drobeta** de către arhitectul Apolodor din Damasc (106. d.Hr.)

110 ani de la nașterea psihologului **ZÖRGÖ Beniamin** (31.01.1916-12.02.1980)

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII FEBRAURIE

Lya HUBIC

20 de ani de la moarte

Date biografice: n. 9 ianuarie 1911, Paleu, județul Bihor – d. 16 februarie 2006, Cluj-Napoca. Interpretă de operă și operetă.

A studiat la Academia de Muzică și Artă Dramatică din Cluj (1931-1936), secțiile canto și pedagogie, la clasa Liei Pop.

A fost prim-solistă a Operei Române din Cluj. A debutat pe scena operei în rolul *Musette* din *Boema* de Puccini (1936). A cântat alături de Ana Roza Vasiliu, Aca de Barbu, Dan Bădescu, Petre Ștefănescu Goangă, Corneliu Fănățeanu, David Ohanesian etc. Până la retragerea din activitatea artistică (1967), Lya Hubic, supranumită Privighetoarea Ardealului, a susținut peste 2.000 de spectacole. A fost „vocea de aur” a Operei Române clujene, ani la rând, cap de afiș în spectacole, care s-au jucat cu casa închisă.

A cântat pe marile scene ale lumii, la Viena, Moscova, Praga, Bratislava, Brno, Pilzen, Cernăuți, Chișinău, Leningrad, Kiev, Tbilisi, Baku, Rîbonsk, Riazan, Harkov, Odessa, Budapesta, Sofia, Varna. Într-un repertoriu care a însumat 46 de eroine titulare în genul operei și operetei, soprana Lya Hubic a trecut cu lejeritate de la rolurile de coloratură la cele lirice și dramatice. A realizat numeroase înregistrări radio și la Casa „Electrecord”. În paralel, a fost conferențiar la Facultățile de Muzică din Cluj și Brașov.

A fost distinsă cu numeroase titluri, premii și decorații precum: *Ordinul Meritul Cultural* (1946), *Premiul de Stat* (1954), titlul de *Artist emerit* (1956), *Cetățean de onoare* al orașului Cluj-Napoca (1992), *Doctor Honoris Causa al Academiei de Muzică „Gheorghe Dima”* din Cluj-Napoca (2001), *Ordinul Național „Steaua României”* în grad de cavaler (2002). A fost membru de onoare al Operei Naționale Române din Cluj-Napoca.

În cadrul primei ediții a festivalului „Oameni de aur ai operei”, din 2003, Opera Națională Română Cluj-Napoca a instituit, în onoarea mării artiste, *Trofeul Lya Hubic*, care este decernat unor personalități de marcă ale scenei lirice clujene.

Referințe/aprecieri critice:

prof. dr. Nicolae Miu: *De când am pus eu piciorul în splendida sală a Operei, am urmărit până la ultimul toate spectacolele unei mari artiste: Lya Hubic. A fost o soprană absolută, cu o mare lejeritate a vocii, care aborda roluri lirice și mai ales de coloratură, posedând o tehnică perfectă, un timbru unic, precum și o personalitate și o artă a construirii personajelor cum n-am mai cunoscut, deși viața mi-a hărăzit să ascult multe splendori pe scenele din Paris, Milano, Londra. Lya a fost, pentru toți cei care au ascultat-o, un mit.*

EVENTIMENTUL CLUJEAN AL LUNII FEBRUARIE

465 de ani de la adoptarea deciziei privind construcția unor prăvălii în jurul Bisericii Sf. Mihail (11 februarie 1561)

În trecut, în jurul bisericii „Sfântul Mihail” s-a aflat cimitirul orașului, locul de înhumare al clujenilor până la 1585, când a fost deschis Cimitirul Házsongárd (azi Cimitirul Central). La 1550, cimitirul din jurul bisericii a fost înconjurat cu un zid înalt de piatră, pentru a fi protejat de tumultul vieții din piață. Ca urmare, a apărut posibilitatea de amplasare de spații comerciale lângă acest zid, spații care au rezistat aici mai bine de 300 de ani. Decizia în acest sens a fost adoptată în cadrul ședinței „Consiliului celor o sută” al orașului Cluj, din 11 februarie 1561.

Până la sfârșitul secolului al XVI-lea, s-au conturat aici trei categorii de construcții în funcție de materialul din care erau ridicate: piatră, piatră și lemn, lemn. Pentru fiecare, în funcție de materialul de construcție, se plătea o chirie diferențiată. Toate au fost acoperite cu șindrilă, iar unele aveau și sobe de încălzit. În anul 1581, erau închiriate 15 magazine din piatră. Pe lângă acestea, au fost alte 44 de dughene din lemn. În anul 1585, au fost închiriate 18 magazine din piatră și 44 din lemn. În 1597, erau deja 20 de construcții din piatră și 46 din lemn.

Aflate în proprietatea bisericii, care se ocupa și de întreținerea lor, acestea erau închiriate în primul rând cetățenilor orașului, fiind rentabil atât pentru biserică, cât și pentru chiriași. Interesant de remarcat este și numărul relativ mare al femeilor între chiriași, soții ale unor cetățeni ai urbei. Chiriașii aveau legături strânse cu elitele conducătoare din Cluj, iar unii chiar făceau parte din rândurile acestora. Cu siguranță, meșteșugarii, ale căror locuințe erau situate în zone mai retrase ale orașului, erau interesați de astfel de spații comerciale, situate în mijlocul cetății și, astfel, cu un grad crescut de atractivitate. Cele mai scumpe au fost folosite de aceleași familii, timp de mai mulți ani la rând. Ca atare, nu exista o limită a perioadei de închiriere. Astfel, se poate spune că, ținând cont de această viață comercială intensă, aceste prăvălii pot fi considerate primele galerii comerciale ale Clujului.

Din a doua jumătate a secolului al XIX, odată cu demersurile de reamenajare/modernizare a pieței centrale a orașului, s-a decis și dărâmarea acestui brâu de clădiri din jurul bisericii „Sf. Mihail” care, după aceasta, putea fi admirată în toată splendoarea ei. Apoi, în anul 1896, s-a decis amenajarea pieței principale a Clujului în scopul transformării sale într-o piață reprezentativă a urbei. S-au construit trotuare, carosabilul cu o lățime de 12 metri a fost acoperit cu pietre cubice din granit, în jurul bisericii a fost amenajată o promenadă asfaltată, iar centrul pieței a fost acoperit cu pietriș. Planurile au fost puse în aplicare până în 1898, când a fost relocat și portalul baroc din fața Bisericii „Sfântul Mihail” în fața Bisericii „Sfântul Petru”, de la marginea estică a orașului. Armonia pieței avea să fie completată de amplasarea aici, în anul 1902, a Grupului statuar Matia Corvin.

Bibliografie:

- Rűsz – Fogarasi Enikő, *Câteva considerații preliminare asupra prăvăliilor din jurul Bisericii Sfântul Mihail din Clujul premodern*, în *Evul Mediu neterminat = A befejezetlen középkor = The Unfinished Middle Ages : Omagiu adus profesorului Adrian Andrei Rusu cu ocazia împlinirii vârstei de 70 de ani*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2022, p. 217 - 225.
- Gaal György, *Cluj-Napoca: Ghid turistic, istoric, cultural*, Baraolt - Cluj-Napoca, Tortoma - Asociația Kolozsvár Társaság, 2014, p. 39-41.

FEBRUARIE

100 de ani de la apariția, la Cluj, a revistei de cultură și artă *Korunk* (*Epoca noastră*) (februarie 1926)

2 februarie

155 de ani de la **proclamarea Romei drept capitală a întregii Italii** unificate (02.02.1871)

4 februarie

Ziua Mondială de Luptă împotriva Cancerului

280 de ani de la nașterea lui **Tadeusz KOSCIUSZKO**, erou al luptei pentru independență națională în Polonia (04.02.1746 – 15.10.1817)

5 februarie

145 de ani de la moartea eseistului, criticului social și istoricului scoțian **Thomas CARLYLE** (04.12.1795 - 05.02.1881)

425 de ani de la arderea pe rug a unuia dintre căpitani oștii lui Mihai Viteazul, **Baba NOVAC**, în Cetatea Clujului (05.02.1601)

6 februarie

135 ani de la nașterea poetului **Adrian MANIU** (06.02.1891 - 20.04.1968)

85 de ani de la moartea medicului și profesorului universitar **Ioan MINEA**, rector al Universității din Cluj în anii 1926-1927 (17.09.1878 - 06.02.1941)

7 februarie

95 de ani de la moartea compozitorului și dirijorului **Ion VIDU**, primul maestru al muzicii corale românești (29.12.1863 - 07.02.1931)

9 februarie

10 ani de la moartea istoricului și arheologului **Alexandru VULPE**, membru corespondent al Academiei Române (09.02.2016)

13 februarie

Ziua Mondială a Radioului

14 februarie

205 ani de la moartea istoricului și filologului **Petru MAIOR** (1760 sau 1761-14.02.1821)

175 de ani de la înființarea, la Paris, a **Societății Junimea Română**, sub conducerea lui Nicolae Bălcescu și C.A.Rosetti (14.02.1851)

80 de ani de la începutul funcționării primului calculator electronic (**ENIAC**), conceput la Universitatea din Pennsylvania (SUA) (14.02.1946)

15 februarie

Doina CURTICĂPEANU, critic și istoric literar clujean - 85 de ani (15.02.1941)

175 de ani de la nașterea matematicianului, astronomului, pedagogului, omului politic **Spiru HARET**, cel mai mare reformator al învățământului românesc din secolul XIX, membru al Academiei Române din 1892 (15.02.1851 - 17.12.1912)

17 februarie

170 de ani de la moartea poetului romantic german **Heinrich HEINE** (13.12.1797 - 17.02.1856)

160 de ani de la începutul funcționării **Băncii României**, precursora Băncii Naționale a României (17.02.1866)

30 de ani de la victoria șahistului **Garry KASPAROV** asupra supercomputerului *Deep Blue*, într-un meci de șah (17.02.1996)

18 februarie

480 de ani de la moartea teologului german **Martin LUTHER**, inițiatorul reformei protestante (10.11.1483 - 18.02.1546)

19 februarie

Ziua Națională Brâncuși

150 de ani de la nașterea celui mai mare sculptor român **Constantin BRÂNCUȘI**, membru postum al Academiei Române - 1992 (19.02.1876 - 16.03.1957)

75 de ani de la moartea prozatorului francez **André GIDE**, deținător al Premiului Nobel pentru Literatură în 1947 (22.11.1869 - 19.02.1951)

20 februarie

Ziua Mondială a Echității Sociale

125 ani de la nașterea eseistului și traducătorului **Radu CIOCULESCU** (20.02.1901 - 06.01.1961)

170 de ani de la **dezrobirea rromilor** (țiganilor) în Țara Românească (20.02.1856)

21 februarie

Ziua Internațională a Limbii Materne

22 februarie

Ziua Mondială a Cercetașilor

Ziua Mondială a Gândirii

BODOR Ádám, prozator clujean – 90 de ani (22.02.1936)

105 de ani de la nașterea actriței italiene de teatru și film **Giulietta MASINA** (22.02.1921 – 23.03.1994)

23 februarie

105 de ani de la vernisajul expoziției **Collegium Artificium Transylvanicum** (23.02.1921)

755 de ani de la prima mențiune documentară a orașului **Brașov** (23.02.1271)

110 ani de la deschiderea Muzeului de Antichități din Iași (23.02.1916)

24 februarie

240 ani de la nașterea scriitorului german **Wilhelm GRIMM**, cel mai tânăr dintre Frații Grimm, autorii nemuritoarelor povești pentru copii (24.02.1786 - 16.12.1859)

25 februarie

185 de ani de la nașterea pictorului impresionist francez **Pierre-Auguste RENOIR** (25.02.1841 - 03.12.1919)

160 de ani de la nașterea criticului literar și esteticianului italian **Benedetto CROCE** (25.02.1866 - 20.11.1952)

145 de ani de la moartea lingvistului și istoricului **August Treboniu LAURIAN**, membru fondator al Academiei Române în 1867 (17.07.1810 - 25.02.1881)

26 februarie

140 de ani de la nașterea medicului și profesorului universitar clujean **MÁTYÁS Mátyás** (26.02.1886 – 31.12.1956)

27 februarie

90 de ani de la moartea medicului și fiziologului rus **Ivan PAVLOV**, cunoscut ca autor al condiționării clasice (26.09.1849 – 27.02.1936)

28 februarie

Ziua Apărării Civile în România

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII MARTIE

Larissa ȘORBAN
100 de ani de la naștere

Date biografice: n. 30 ianuarie 1926, Graz, Austria - d. 2002, Cluj-Napoca. Prim-balerină.

Cu o identitate națională controversată (există posibilitatea ca ea să se fi născut în Rusia), Larissa Șorban, născută Kleisner, s-a refugiat la Cluj din cauza războiului. A urmat cursurile liceale la seral.

În anul 1945, s-a angajat la Opera Maghiară din Cluj, unde a studiat cu Roman Morawski, și apoi, cu Oleg Danovski. În stagiunea 1948-1949, a urmat cursurile Facultății de Coregrafie, pentru specializarea dansatorilor, decanul facultății fiind Octavian Stroia. Și-a definitivat studiile de specialitate înscriindu-se la Școala de balet, care s-a înființat în 1949 la Cluj.

A activat ca prim-balerină pe scena Operei Române din Cluj, începând cu stagiunea 1946-1947 și până la pensionare, în anul 1977. Și-a început cariera de prim-solistă cu baletul „Coppelia” de Leo Delibes, urmând apoi „Seherezada” de R. Korsakov, ambele puse în scenă de maestrul Morawski. Colaborarea cu maestrul Oleg Danovski îi va aduce multe satisfacții profesionale, legendar fiind succesul reputat în rolul „Esmeraldei”, din piesa cu același titlu de C. Pugni.

A dansat în piesele: „Lacul lebedelor” de P. I. Ceaikovski, „Cenușăreasa” și „Romeo și Julieta” de S. Prokofiev, „Fântâna din Bacciserai” de B. Asafiev, „Macul roșu” de R. Glier, „Întoarcerea din adâncuri” de Mihail Jora, „Giselle” de A. Adam, „În calea trăznetului” de K. Karaev, „Domnișoara Nastasia” de C. Trăilescu ș.a.

Pe scena Operei Române din București, a dansat în „Călărețul de aramă” de R. Glier (1953), alături de Gheorghe Cotovelea, înregistrând un succes răsunător.

A obținut premiul I la concursurile naționale de balet din 1953, 1955, 1957, alături de Irinel Liciu și de Valentina Massini, iar în anul 1964, a participat la Concursul internațional de balet de la Moscova obținând premiul I, partener fiindu-i Gabriel Popescu.

A avut o îndelungată activitate pedagogică la Liceul de Coregrafie din Cluj, contribuind la formarea unor dansatori de excepție, printre discipolele sale fiind și Simona Noja, devenită prim-balerină a Operei din Viena.

Referințe/aprecieri critice:

Viorel Cosma: [...] a electrizat publicul, lăsând întotdeauna dorința de a o revedea indiferent de rolurile pe care le interpreta. Un talent unic, aparte, care nu a putut fi egalat, a lăsat moștenire generațiilor de soliști toată arta ei, dorința de a continua prin ei întreaga muncă pusă în slujba scenei.

EVENTIMENTUL CLUJEAN AL LUNII MARTIE

165 de ani de la înființarea Casinei Române din Cluj (22 martie 1861)

Casinele din Ungaria, înființate pe parcursul secolului al XIX-lea, au avut ca model cluburile englezești, cel care a le-a împământenit aici fiind contele Széchenyi István de Sárvár-Felsővidék, odată cu înființarea, în 1827, a Casinei din Pesta (Nemzeti Casino). Exemplul a fost încetățenit în numeroase locuri din Ungaria, în Transilvania fiind deja funcționale vreo 30 de casine pe la 1848.

Deschise de dimineața până seara, dețineau bibliotecă și abonamente la ziare, uneori restaurant, salon, sală de cărți și biliard. Erau locuri în care se putea citi presa, cărți din bibliotecă, dar și locuri de întâlnire în care se puteau desfășura conversații informale și de afaceri, de pornire a unor inițiative caritabile, economice, de construcție urbană și, contrar modului în care le-a gândit Széchenyi, locuri de dezbateri politice. Apoi, în diverse așezări, elitele locale se adunau în casine separate, clasa de mijloc înființând casine burgheze sau societăți de lectură. Au apărut apoi, alături de casinele maghiare, casine evreiești, românești etc.

Pentru populația românească din Transilvania, înființarea casinelor române a fost determinată de nevoia de reunire sub raport social, de asigurarea progresului cultural prin cultivarea limbii române și a tradițiilor, nevoia de loisir de calitate prin lectură, conversație, jocuri etc. Prima casină română a fost înființată la Brașov, în 1835. La Cluj, încă din 1860, mai mulți intelectuali au pus problema înființării unei casine românești, ale cărei statute au fost aprobate la 22 martie 1861. La 1 octombrie 1861 a avut loc festivitatea de inaugurare a „Societății române de lectură din Cluj” sau cum i se spunea mai simplu, a Casinei Române. Casina avea un sigiliu cu inscripția „Sigiliul Societății române de lectură din Clusiu”. Sediul acesteia s-a stabilit inițial într-o încăpere din casele parohiale.

Casina era condusă de un comitet compus din președinte, 8 membri ordinari și 4 supleanți aleși de adunarea generală. Primul președinte a fost protopopul greco-catolic Ioan – Fekete Negruțiu. Mai târziu, conducerea a fost compusă din: director, vice-director, casier, controlor, secretar și bibliotecar. După doi ani de activitate, Casina Română avea 32 de membri clujeni și 40 dinafară, un capital de 1.400 de florini și o bibliotecă de 100 de volume. Până în 1871, numărul membrilor ei a ajuns la 80. S-au depus continuu eforturi pentru îmbogățirea bibliotecii care, în 1879, deținea peste 200 de volume și abonamente la 12 ziare, ajungând în 1903 la 268 de volume. Doi ani mai târziu, biblioteca a mai crescut cu 96 de volume donate de Academia Română. Apoi, în cadrul Casinei s-a desfășurat o activitate tot mai susținută, diversificată cu prelegeri publice din 1871 și reprezentații teatrale susținute de tinerimea română.

Dacă inițial, prin Casina Română din Cluj se înțelegea o societate de lectură, în timp, ea a devenit locul de întrunire al intelectualității românești, unde se desfășurau toate acțiunile cultural-naționale și politice ale românilor clujeni. Deși, conform statutelor, era interzisă activitatea politică, multe întruniri ale clubului electoral al Partidului Național Român s-au desfășurat aici.

Bibliografie:

Eugenia Glodariu, *Casina Română din Cluj*, în „Acta Musei Napocensis”, Istorie 32, II, 1996, p. 297-304.
Novák Béla, *Fővárosi kaszinók a 19 században*, în „Budapesti Negyed”, Anul XII, 4(46), 2004.

MARTIE

145 de ani de la proclamarea României ca regat unitar, prin încoronarea lui Carol I ca rege (14 martie 1881)

1 martie

Ziua Mondială a Apărării și Protecției Civile

Ziua Mărțișorului

140 de ani de la nașterea pictorului expresionist austriac **Oskar KOKOSCKA** (01.03.1886 – 22.02.1980)

3 martie

Ziua Mondială a Scriitorului

8 martie

Ziua Internațională a Femeii

135 de ani de la nașterea esteticianului clujean **GAÁL Gábor**, membru al Academiei Române (1948). Redactor-șef la publicațiile *Korunk* și *Utunk* (08.03.1891 – 13.08.1954)

65 de ani de la moartea preotului ortodox și prozatorului aromân **Gala GALACTION** (Grigore Pișculescu), membru al Academiei Române din 1947 (16/29.04.1879 – 08.03.1961)

9 martie

65 de ani de la moartea scriitorului **Cezar PETRESCU**, membru al Academiei Române din 1955 (01.12.1892 – 09.03.1961)

10 martie

170 de ani de la nașterea poetului, traducătorului și dramaturgului **Petre DULFU** (10.03.1856 – 31.10.1953)

105 ani de la nașterea sopranei **Arta FLORESCU** (10.03.1921 – 06.07.1998)

165 de ani de la moartea poetului și pictorului ucrainian **Taras ȘEVCENKO**, considerat poetul național al Ucrainei (09.03.1814 – 10.03.1861)

11 martie

Ziua Europeană a Victimelor Terorismului

105 ani de la nașterea muzicianului și compozitorului argentinian **Astor Pantaleón PIAZZOLLA** (11.03.1921 – 04.07.1992)

12 martie

205 ani de la inaugurarea **primului teatru orășenesc permanent al Clujului** (strada Mihail Kogălniceanu) (12.03.1821)

15 martie

Ziua Mondială a Drepturilor Consumatorilor

Ziua Maghiarilor de pretutindeni

17 martie

85 de ani de la moartea diplomatului **Nicolae TITULESCU**, președinte al Ligii Națiunilor în anii 1930 și 1931, membru al Academiei Române din 1935 (04.03.1882 – 17.03.1941)

18 martie

105 ani de la nașterea lui **Valeriu ANANIA (BARTOLOMEU)**, Mitropolit ortodox al Clujului, dar și scriitor (18.03.1921 – 31.01.2011)

19 martie

75 de ani de la înființarea **Muzeului de Artă Cluj**, unul din cele mai importante muzee din România, cu o colecție de peste 13.500 de piese de pictură, sculptură, arte grafice, decorative și fond documentar (19.03.1951)

20 martie

Ziua Internațională a Francofoniei

Ziua Internațională a Astrologiei

Ziua Internațională a Teatrului pentru Copii și Tineret

140 de ani de la nașterea poetului și publicistului **George TOPÎRCEANU**, membru al Academiei Române din 1936 (20.03.1886 – 07.05.1937)

125 de ani de la nașterea lingvistului, filologului și profesorului universitar clujean **Ștefan PAȘCA** (20.03.1901 – 06.11.1957)

21 martie

Ziua Internațională a Poeziei

Ziua Mondială de Luptă împotriva tuturor Formelor de Rasism și Discriminare

Ziua Mondială a Copiilor cu Sindromul Down

40 de ani de la unul din cele mai mari accidente de muncă din România, produs la mina Vulcan din jud. Hunedoara, soldat cu moartea a 17 mineri (21.03.1986)

22 martie

Ziua Mondială a Apei

105 ani de la moartea arhitectului principal al orașului Cluj (1880-1921), **PÁKEI Lajos** (01.03.1853 – 22.03.1921)

24 martie

75 de ani de la moartea economistului, omului politic **Ion I. LAPEDATU**, fondator al Băncii de Asigurare din Sibiu, prima instituție de acest fel a românilor din Ardeal (14.09.1876 – 24.03.1951)

25 martie

Ziua Poliției Române

225 de ani de la moartea poetului romantic german **NOVALIS** (pe numele său real, Friedrich Leopold von Hardenberg) (02.05.1772 – 25.03.1801)

145 de ani de la nașterea compozitorului maghiar **BARTÓK Béla** (25.03.1881 – 26.09.1945)

27 martie

Ziua Mondială a Teatrului

115 ani de la nașterea scriitorului maghiar **MIKÓ Imre** (27.03.1911 – 21.03.1977)

28 martie

90 de ani de la nașterea scriitorului peruan **Mario VARGAS LLOSA**, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 2010 (28.03.1936 – 13.04.2025)

85 de ani de la moartea prozatoarei, eseistei și feministei engleze **Virginia WOOLF** (pe numele său adevărat Adeline Virginia Stephen) (25.01.1882 – 28.03.1941)

31 martie

135 de ani de la nașterea poetului, eseistului și traducătorului **Ion PILLAT** (31.03.1891 – 17.04.1945)

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII APRILIE

POÓR Lili

140 de ani de la naștere

Date biografice: n. 15 aprilie 1886, Mariancs, Croația – d. 26 noiembrie 1962, Cluj. Actriță.

Provenind dintr-o familie de intelectuali, care ar fi dorit să o orienteze spre profesia de medic, Poór Lili s-a înscris, în anul 1904, la Academia de Teatru la Budapesta. Pentru scurt timp, a fost bursieră la Teatrul Național din Budapesta. Între anii 1907-1908, a jucat la Teatrul de Cabaret Modern.

În anul 1910, a fost angajată la Teatrul din Cluj, unde a profesat mai bine de cincizeci de ani, chiar dacă între anii 1934-1940 nu a pășit pe scenă. Din anul 1943, i s-a atribuit titlul de membru permanent al teatrului. Deși a jucat pe scena teatrului din Cluj cele mai mari roluri ale sale, Poór Lili a urcat și pe alte scene, la Oradea, Arad, Timișoara, Târgu-Mureș, Brașov, Deva, Satu-Mare, Baia Mare etc., urmărind să ajute teatrele din provincie lipsite de suport financiar să supraviețuiască, să sprijine actorii și să susțină cultura.

Între zecile de personaje de teatru pe care le-a jucat, două roluri se remarcă prin asiduitatea cu care le-a interpretat. Decenii la rând a îmbrățișat rolul lui Gertrudis din „Bánk Bán” și al Evei din „Tragedia omului” („Az ember tragédiája”).

După o scurtă perioadă de refugiu la Budapesta, în fața amenințării cu deportarea și de teama Gestapoului, din cauza originilor evreiești ale soțului său, cunoscutul actor, scenarist, regizor, scriitor și producător de film, Janovics Jenő, în anul 1945, artista și-a reluat cariera. A predat la Institutul de Artă Teatrală „Szentgyörgyi István” din Târgu Mureș, între anii 1948-1949 fiind și decan al acestuia, și, de asemenea, a predat grupului de amatori teatrali „Józsa Béla” Athenaeum. În anul 1949, a renunțat la funcția de decan pentru ca, pe lângă activitatea didactică, să-și poată continua și cariera de actriță. În ultimul deceniu (1948-1958), a oferit o perspectivă încă nedeazăluită a talentului său artistic jucând în piesele lui W. Shakespeare, „Richard al III-lea” și „Romeo și Julieta”. Vechiul său mare rol, Gertrudis din „Bánk Bán”, avea să-l joace pentru ultima dată între anii 1954-1958.

A fost printre pionierii actorilor de film de la început de secol XX. Primul rol i-a fost distribuit în filmul „Börzekirály”, urmat de altele în care a fost remarcată pentru calitățile sale de actriță de film. Probabil, nu întâmplător, casa pariziană de filme Pathé i-a propus chiar un contract pentru realizarea mai multor filme. Îndrăgostită de teatru, actrița a refuzat oferta și a preferat să rămână pe scenă. A jucat un rol principal în filmul „Egy ember tragédiája” după Madách Imre, în anul 1943, film care nu a mai fost rulat din cauza războiului. A fost distinsă cu titlul de *Artist Emerit* (1951) și *Artist al Poporului* (1957).

Referințe/aprecieri critice:

Jordáky Lajos: [...] *învăța seara, în pat, și adormea cu imaginea eroinei sale în gând. Mergea la probă cu propria imagine asupra personajului interpretat, o pune în acord cu perspectiva regizorului, apoi își cizela rolul, de la repetiție la repetiție, iar atunci când ajungea să simtă și să înțeleagă piesa, era sigură de succesul spectacolului.*

EVENTIMENTUL CLUJEAN AL LUNII APRILIE

140 de ani de la înființarea băncii „Economul”, prima bancă românească din Cluj (8 aprilie 1886)

Problema înființării unui institut financiar românesc la Cluj s-a pus pentru prima dată în Adunarea generală a Despărțământului X Cluj al ASTREI, din 26 octombrie 1875. Atunci s-au exprimat opinii care pledau în favoarea înființării la Cluj a unei filiale a Băncii „Albina”. În timp, s-a impus însă ideea întemeierii unei noi bănci, de sine stătătoare, în orașul de pe Someș. La 13 aprilie 1885, Iuliu Coroianu a lansat convocarea unei adunări, desfășurată în localul Casinei Române din Cluj, la care au fost invitate să participe o serie de personalități locale. În deschiderea acesteia, Iuliu Coroianu a propus înființarea unui „Institut de credit și păstrare pe acțiuni, sub numele „Economul”. Urmău să se emită 1.000 de acțiuni a câte 50 florini, capitalul nominal urmând să se ridice la suma de 50.000 florini. S-a ales un „comitet de pregătire”, condus de Iuliu Coroianu.

Pe parcursul aceluiași an, au avut loc noi consfătuiri ale inițiatorilor acțiunii și, în decembrie 1885, a fost prezentat un proiect de statut. Au fost subscribe primele acțiuni și s-a constituit un „directorat” al viitorului Institut. Apoi, la începutul anului 1886, au fost expediate în diferite părți din Transilvania liste de subscriere și, la 1 martie 1886, toate acțiunile erau subscribe. Primii acționari au fost în număr de 146, care au scris cele 1.000 de acțiuni. De asemenea, Iuliu Coroianu a făcut o călătorie la Blaj, asigurându-se de sprijinul arhiepiscopiei greco-catolice. Astfel, „Economul” a fost înființat cu sprijinul masiv acordat de românii greco-catolici din Transilvania. În ce-i privește pe primii acționari, majoritatea dintre ei au aparținut tinerei burghezii românești în formare, două treimi dintre aceștia fiind intelectuali.

Adunarea de constituire a Institutului „Economul” s-a desfășurat la 8 aprilie 1886, în localul Casinei Române, în prezența unor personalități ale vieții publice românești din Cluj și Transilvania. Alexandru Bohățiel a expus motivația înființării noii instituții, iar Basiliu Podoabă a prezentat statutele și, în conformitate cu acestea, s-a stabilit conducerea Institutului. Firma băncii a fost înregistrată la 25 mai 1886, numele ei fiind „Economul”, societate de acțiuni, institut de credit și economii. La 20 iunie 1886 a fost stabilit sediul provizoriu al Institutului, în casa lui Iuliu Coroianu. Astfel a luat naștere prima bancă românească din Cluj și cea de-a 12-a din Transilvania, în ordinea apariției lor cronologice.

Banca „Economul” și-a început activitatea la 5 iulie 1886, urmărind o gamă largă de operațiuni: preluarea de depuneri, acordarea de credite cambiale, credite pe lângă obligațiuni cu garanți, credite ipotecare, credite pe efecte de valoare. Capitalul social de 50.000 de florini a fost distribuit pe ramuri de operațiuni și, în decembrie 1886, s-au acordat primele credite.

Din această perioadă de căutări, a începuturilor, „Economul” avea să iasă consolidat și, după 1905, avea să crească, plasându-se în 1918 pe locul 9 în rândul celor 150 de institute ce formau sistemul financiar-bancar românesc din Transilvania. „Economul” a finanțat și cele mai importante manifestări culturale, religioase și social-politice românești din Cluj, reușind în scurt timp să domine viața cultural-națională din Cluj și regiune.

Bibliografie:

- Lucian Dronca, *Din istoricul Institutului de Credit și Economii „Economul” din Cluj în anii consolidării sale (1887-1905)*, în „Revista Arhivelor”, Anul LXI, 1-2, 199, p. 150-163.
- *Istoria Clujului*, Ștefan Pascu red., Cluj, 1974, p. 301-304.

APRILIE

200 de ani de la publicarea jurnalului de călătorie al logofătului Dinicu GOLESCU, cu titlul *Însemnare a călătoriei mele, făcută în 1824, 1825, 1826*, primul jurnal de acest tip din literatura română.

1 aprilie

160 de ani de la înființarea ***Societății Literare Române*** din București (din 10.08.1867 va deveni *Societatea Academică Română*, iar din 1879, *Academia Română*) (01.04.1866)

145 de ani de la nașterea poetului, traducătorului și omului politic **Octavian GOGA**, membru al Academiei Române din 1919 (01.04.1881 – 07.05.1938)

2 aprilie

Ziua Internațională a Cărții pentru Copii

Ziua Organizației Tratatului Atlanticului de Nord (NATO)

160 de ani de la desfășurarea primei consultări publice naționale în România (plebiscit), privind aducerea unui principe străin pe tronul țării (02.04.1866)

3 aprilie

Ziua NATO în România

Ziua Jandarmeriei Române

4 aprilie

Sărbătoarea Învierii Domnului Iisus Christos (Paștele pentru creștinii de rit catolic)

Ziua Academiei Române

125 ani de la nașterea istoricului și criticului literar **Ion BREAZU** (04.04.1901 – 11.05.1958)

5 aprilie

145 de ani de la nașterea psihologului și profesorului universitar **Florian ȘTEFĂNESCU-GOANGĂ**, fondator al primului laborator de psihologie experimentală din România (05.04.1881 – 26.03.1958)

6 aprilie

120 ani de la deschiderea la Cluj a primului cinematograf – **Cinematograful Apollo** (strada Regele Ferdinand) (06.04.1906)

7 aprilie

Ziua Mondială a Sănătății

95 de ani de la nașterea actorului român **Amza PELEA** (07.04.1931 – 12.12.1983)

8 aprilie

Ziua Internațională a Rromilor

115 ani de la nașterea filosofului **Emil CIORAN** (08.04.1911 – 20.06.1995)

105 ani de la nașterea tenorului italian **Franco CORELLI** (08.04.1921 – 29.10.2003)

80 de ani de la moartea poetului de expresie română și franceză **Ilarie VORONCA** (Eduard Marcus) (31.12.1903 – 08.04.1946)

12 aprilie

Ziua Mondială a Aviației și Cosmonauticii

Ziua Internațională a Rock-n-Roll-ului

65 de ani de la primul zbor uman în spațiul cosmic, prin cosmonautul sovietic **Iuri A. GAGARIN**, la bordul navei Vostok-1 (12.04.1961)

13 aprilie

140 de ani de la nașterea pictorului și graficianului **Nicolae TONITZA** (13.04.1886 – 26.02.1940)

120 ani de la nașterea scriitorului irlandez **Samuel BECKETT**, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1969 (13.04.1906 – 22.12.1989)

15 aprilie

Ziua Internațională a Culturii

140 de ani de la nașterea actriței clujene **Lili POÓR** (15.04.1886 – 26.11.1962)

17 aprilie

110 ani de la nașterea poetei **Magda ISANOS** (17.04.1916 – 17.11.1944)

18 aprilie

Ziua Internațională a Monumentelor și Locurilor Istorice

80 de ani de la nașterea actorului și regizorului clujean **Anton TAUF** (18.04.1946 – 20.11.2018)

90 de ani de la moartea compozitorului neoclasic și dirijorului italian **Ottorino RESPIGHI** (09.07.1879 – 18.04.1936)

19 aprilie

120 de ani de la moartea fizicianului francez **Pierre CURIE**, laureat al Premiului Nobel pentru Fizică în 1903 (15.05.1859 – 19.04.1906)

22 aprilie

Ziua Mondială a Planetei Pământ

110 de ani de la nașterea violonistului și dirijorului american **Yehudi MENUHIN** (22.04.1916 – 12.03.1999)

23 aprilie

Ziua Mondială a Cărții și a Dreptului de Autor

Ziua Solidarității Tineretului

Ziua Națională a Bibliotecarului Român

135 de ani de la nașterea compozitorului neoclasic, pianistului și dirijorului rus **Serghei PROKOFIEV** (11/23.04.1891 – 05.03.1953)

24 aprilie

140 de ani de la nașterea filologului și traducătorului clujean **Ștefan BEZDECHI** (24.04.1886 – 25.03.1958)

115 ani de la nașterea poetului și traducătorului **Eugen JEBELEANU**, membru al Academiei Române (1974), laureat al Premiului internațional *Herder* în 1972 (24.04.1911 – 21.08.1991)

25 aprilie

Ziua Mondială a Orașelor Înfrățite

Semnarea Tratatului de Aderare a României la Uniunea Europeană (intrat în vigoare la 01.01.2007)

125 de ani de la montarea primei plăcuțe de înmatriculare a unei mașini, la New York (25.04.1901)

26 aprilie

Ziua Mondială a Proprietății Intelectuale

95 de ani de la prima emisiune televizată din istorie, la New York (26.04.1931)

27 aprilie

505 ani de la moartea marelui navigator și explorator portughez **Fernando MAGELLAN** (04.02.1480 – 27.04.1521)

29 aprilie

Ziua Mondială a Dansului

Ziua Națională a Veteranilor de Război

30 aprilie

Ziua Internațională a Jazz-ului

130 de ani de la adoptarea Legii învățământului primar și normal-primar în România, cunoscută și ca *Legea Poni*, după numele inițiatorului său, marele chimist ieșean **Petru PONI** (30.04.1896)

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII MAI

BENE József

40 de ani de la moarte

Date biografice: n. 24 iunie 1903, Daia, județul Harghita – d. 20 mai 1986, Ulm, Germania. Pictor și grafician.

A absolvit Colegiul Reformat din Odorheiu Secuiesc, apoi a urmat cursurile Academiei de Arte Frumoase din București, specializarea pictură și arte aplicate, în perioada 1924–1928. Dascălii săi au fost : Camil Ressu – culoare, D. Paciurea – modelaj, Costin Petrescu – artă monumentală, Gabriel Popescu – gravură ș.a. În anii de liceu, a realizat ilustrații pentru ziarele liceelor locale, iar în anii de facultate, a realizat desene pentru ziarele din București. Ulterior, s-a implicat în grafica de carte maghiară la Târgu Mureș și, după 1945, la Cluj.

A profesat în învățământul preuniversitar, la Gheorgheni (1928), Cristur (1930-1940) și Târgu-Mureș (1940-1948). În perioada 1949-1973, a fost profesor la Institutul de Arte Plastice „Ion Andreescu” din Cluj, șef al Catedrei Arte textile (1950).

Pictura sa este bazată pe simboluri și alegorii (prezentate în genul peisajului, portretului și nudului). Îi este caracteristică encaustica, o tehnică de pictură antică, bazată pe folosirea cerii topite în pigment. A avut expoziții personale la Brașov (1927), Sfântu Gheorghe (1928), Cristuru Secuiesc (1932, 1935), Cluj (1957, 1960), Târgu Mureș (1967), Miercurea-Ciuc (1968), Constanța (1970), Sfântu Gheorghe (1971), Győr, Eger, Ungaria (1973), Cluj-Napoca (1973, 1975) și expoziții internaționale de grup la Budapesta (1952, 1973), Viena (1953), Moscova, Berlin, New Delhi (1958), Varșovia, Belgrad (1959), Praga, Bratislava, Helsinki (1960), Ankara, Istanbul, Sofia (1961), Roma, Milano, Florența (1964), Budapesta, Moscova (1965), Torino, Titograd (1968) și Dresda (1976).

A realizat ilustrații și lucrări grafice pentru numeroase reviste și cotidiane maghiare („Napsugár”, „Utunk”, „Korunk”, „Igaz Szó”), dar și pentru cărți semnate de Elek Benedek, István Nagy, István Asztalos, János Székely, Jenő Kiss, Sándor Kacsó.

A primit numeroase premii și distincții: *Medalia Muncii* „pentru merite deosebite în domeniul artelor plastic (1954), *Premiul Uniunii Artiștilor Plastici din România* (pentru acuarele) (1958), titlul de *Artist Emerit al Republicii Populare Române* „pentru merite deosebite în activitatea desfășurată în domeniul teatrului, muzicii și artelor plastic” (1964), *Ordinul Meritul Cultural*, clasa a II-a „pentru merite deosebite în activitatea literară, artistică și de răspândire a culturii naționale, cu prilejul Centenarului Academiei Republicii Socialiste România” (1966), *Ordinul Meritul Cultural*, clasa I „pentru activitate îndelungată și merite deosebite în domeniul artelor plastice, [...] cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani” (1973).

Referințe/aprecieri critice:

Mircea Toca: *Polivalența talentului, seriozitatea și responsabilitatea angajării sale profesionale își află expresia în căutări de mare diversitate, care nu se neagă niciodată una pe alta, ci se completează într-o chemare salutară a unei cât mai largi cuprinderi.*

EVENTIMENTUL CLUJEAN AL LUNII MAI

150 de ani de la începerea activității oficiale a Societății de lectură „Iulia” (24 mai 1876)

Inițiativa înființării Societății de lectură „Iulia” a pornit de la Grigore Silași, profesor de limbă și literatură română la Universitatea din Cluj, un Regulament provizoriu de funcționare a societății fiind acceptat de rectorul Universității, în anul 1873. S-au întocmit și Statutele, aprobate de guvern abia la 24 mai 1876, dată de la care societatea a început să-și desfășoare activitatea oficial.

Președinte al societății a fost la început profesorul Grigore Silași, la 21 octombrie 1876, fiind urmat în această funcție de avocatul Aurel Isac. În conducere, președintele era ajutat de un comitet format din vicepreședinte, secretar, notar, bibliotecar, casier și de 2-3 supleanți, „bărbați de încredere”. La început, societatea a pornit cu 12 membri dar, treptat, numărul lor a crescut până la 40 în 1883. Întrunirile societății aveau loc în localul Casinei române, unde era adăpostită biblioteca și cabinetul de lectură și unde membrii săi, junimea gimnazială, intelectualii clujeni și toți cei care doreau puteau consulta publicațiile. Necesitățile bănești ale societății erau acoperite din taxele plătite de membri, donații particulare și ale unor instituții, din veniturile obținute în urma evenimentelor organizate.

Societatea de lectură „Iulia” și-a fixat un scop întreit: „progresarea junilor români de la Universitatea clujeană în cultură peste tot; cultivarea limbii și literaturii române” și „alimentarea spiritului social”. Pentru aceasta au fost organizate conferințe științifice, concerte de muzică și poezie, s-au realizat traduceri din clasicii literaturii universale. În vederea încurajării creațiilor literare și a altor lucrări cu caracter științific, se ofereau ajutoare pentru tipărirea lor. Tot pentru stimularea creației literare a membrilor societății, la 1 decembrie 1877, s-a hotărât înființarea unei foi literare și beletristice cu titlul „Diorile” (Zorile), sub redacția lui Petru Dulfu, în colaborare cu Vincențiu Nicoară și Gavril Onișor, foaie ce avea să apară lunar, în manuscris. Evenimente cu un program variat, în care se susțineau conferințe, se recitau poezii, se executau piese corale sau instrumentale, erau urmate de dans. Pentru publicul românesc acestea erau printre puținele prilejuri de întâlnire și participare la spectacole în limba română. Cu aceste ocazii se adunau și fonduri folosite de societate, de exemplu, pentru înființarea unei școli românești de fete la Cluj, a gimnaziului român din Șomcuta Mare, a unei școli românești la Gilău etc. Membrii societății comemorau festiv, anual, ziua de 3/15 mai, evocând evenimentele pașoptiste, adunarea de pe Câmpia Libertății de la Blaj.

Societatea „Iulia” și activitatea desfășurată de tinerii studenți în cadrul ei a fost privită cu reticență de autorități și conducerea Universității. Asupra ei se făceau presiuni, căutându-se un pretext pentru dizolvarea sa. În cele din urmă, la 25 noiembrie 1884, prin decizia ministrului de interne, Societatea „Iulia”, a fost desființată și obligată să predea primăriei biblioteca și arhiva ei. Încercările ulterioare de reînființare a acesteia nu au avut sorți de izbândă. Importanța activității societății „Iulia” rezidă, însă, în gruparea și dinamizarea tinerimii studențești și, în general, a intelectualității române din Cluj în acțiunea de ridicare culturală a românilor din Transilvania, dar și în încurajarea preocupărilor privind cultivarea limbii și literaturii române, a istoriei românilor și a altor științe, strâns împletită cu întreținerea și întărirea spiritului național.

Bibliografie:

Eugenia Glodariu, *Din activitatea Societății „Iulia” a studenților români la Cluj*, în „Acta Musei Napocensis”, V (1968), p. 240-249.

MAI

445 de ani de la înființarea primei instituții de învățământ superior din Cluj – *Colegiul Iezuit* (12.05.1581)

1 mai

Ziua Internațională a Solidarității Oamenilor Muncii

Ziua Mondială a Râsului

130 ani de la nașterea scriitorului, criticului literar, filosofului, sociologului și diplomatului **Mihail RALEA** (01.05.1896 – 17.08.1964)

105 ani de la apariția, la Cluj, a primului număr al revistei **Gândirea** (director Cezar Petrescu) (01.05.1921)

105 ani de la nașterea scriitorului de literatură științifico-fantastică, fantastică și literatură pentru copii, **Vladimir COLIN** (pe numele său real, Jean Colin) (01.05.1921 – 06.12.1991)

2 mai

Sărbătoarea Învierii Domnului Iisus Hristos (Paștele pentru creștinii de rit ortodox)

Ziua Mamei

3 mai

Ziua Mondială a Libertății Presei

5 mai

Ziua Europeană de Conștientizare pentru Drepturi Egale ale Persoanelor cu Deficiențe

180 de ani de la nașterea romancierului polonez **Henryk SIENKIEWICZ**, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1905 (05.05.1846 – 15.11.1916)

6 mai

65 de ani de la moartea poetului, dramaturgului și filosofului clujean **Lucian BLAGA**, membru al Academiei Române din 1935 (09.05.1895 – 06.05.1961)

7 mai

165 de ani de la nașterea poetului și filosofului indian [Sir] **Rabindranath TAGORE**, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1913 (07.05.1861 – 07.08.1941)

88 de ani de la moartea poetului și omului politic **Octavian GOGA**, patronul spiritual al Bibliotecii Județene Cluj, membru al Academiei Române din 1919 (01.04.1881 – 07.05.1938)

8 mai

Ziua Mondială a Crucii Roșii și Semilunii Roșii

Ziua Victoriei împotriva Fascismului (1945)

90 de ani de la moartea istoricului și filozofului german **Oswald SPENGLER** (29.05.1880 – 08.05.1936)

9 mai

Ziua Europei (Ziua Schuman)

Ziua Independenței de Stat a României

Ziua Adolescentului

11 mai

Ziua Internațională a Asistenței Medicale

12 mai

135 de ani de la înființarea primei societăți clujene de sprijinire a turismului, **Erdélyi Kárpát Egyesület (EKE)** [*Societatea Carpatină Ardeleană*] (12.05.1891)

110 ani de la nașterea criticului și istoricului literar **Constantin CIOPRAGA** (12.05.1916 – 02.02.2009)

14 mai

105 ani de la inaugurarea **Bibliotecii Populare Clujene** (actuala Bibliotecă Județeană „Octavian Goga” Cluj), în cadrul Bibliotecii Universității *Regele Ferdinand I* (14.05.1921)

110 ani de la nașterea prozatorului și dramaturgului clujean **MÉHES György** (Nagy Elek) (14.05.1916 – 10.04.2007)

15 mai

Ziua Internațională a Familiei

Ziua Internațională de Acțiune pentru Climă

Ziua Internațională a Latinității

140 de ani de la moartea poetei americane **Emily DICKINSON** (10.12.1830 – 15.05.1886)

17 mai

Ziua Mondială a Societății Informaționale

Ziua Internațională a Telecomunicațiilor

125 de ani de la nașterea sculptorului clujean, profesor universitar **Romul LADEA** (17.05.1901 – 27.08.1970)

18 mai

Ziua Internațională a Muzeelor

115 ani de la moartea compozitorului și dirijorului austriac de origine cehă **Gustav MAHLER** (07.07.1860 – 18.05.1911)

21 mai

Ziua Mondială a Diversității Culturale pentru Dialog și Dezvoltare

22 mai

Ziua Internațională pentru Diversitate biologică

Andrei MARGA, filosof și profesor universitar clujean – 80 de ani (22.05.1946)

185 de ani de la nașterea compozitorului **Eduard CAUDELLA** (22.05.1841 – 15.04.1924)

23 mai

155 de ani de la nașterea criticului și romancierului **Garabet IBRĂILEANU** (23.05.1871 – 11.03.1936)

105 ani de la nașterea atletului și profesorului clujean de sport **Ion MOINA** (23.05.1921 – 15.02.1990)

120 de ani de la moartea poetului și dramaturgului norvegian **Henrik Johan IBSEN** (20.03.1828 – 23.05.1906)

24 mai

Ziua Europeană a Parcurilor

25 mai

140 de ani de la inaugurarea **Băncii Economul**, prima instituție bancară românească din Cluj (25.05.1886)

27 mai

Ziua Națională de comemorare a voievodului Mihai Viteazul

140 de ani de la nașterea poetului și publicistului clujean **Emil ISAC** (27.05.1886 – 25.03.1954)

28 mai

Ziua Mondială a Jocului

30 mai

595 de ani de la moartea **Ioanei d'ARC**, eroina Franței în războiul de 100 de ani cu Anglia (06.01.1412 – 30.05.1431)

31 mai

Ziua Internațională împotriva Fumatului

115 ani de la lansarea la apă a vasului de croazieră *Titanic* al companiei britanice White Star Line (31.05.1911)

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII IUNIE

Sergiu Pavel DAN

90 de ani de la naștere

Date biografice: n. 27 iunie 1936, Blaj, județul Alba – d. 10 octombrie 2021, Cluj-Napoca. Critic și istoric literar, eseist și traducător.

A fost fiul prozatorului Pavel Dan (1907-1937), unul din reprezentanții cei mai importanți ai transilvăniei literar române, autor al volumului de nuvele „Urcan Bătrânul”.

A absolvit Facultatea de Filologie a Universității din Cluj în 1957.

A fost profesor la liceele „George Coșbuc”, „Emil Racoviță” și Liceul nr. 14 din Cluj. În anul 1964, a ocupat, prin concurs, postul de asistent universitar la Catedra de literatură română a Facultății de Filologie din Cluj. În 1972, a obținut titlul de doctor în filologie la Universitatea din Cluj cu teza „Povestirea fantastică românească”, elaborată sub conducerea științifică a profesorului Iosif Pervain.

A debutat publicistic, în 1964, cu un articol despre Gheorghe Bogdan-Duică în revista „Tribuna”. A colaborat cu articole, eseuri și studii în revistele „Steaua”, „Echinox”, „Revue Roumaine”, „Vatra”, „Gazeta literară”, „Viața românească”, „Manuscriptum”, „Studia Universitatis «Babeș-Bolyai»”, „Argeș”, „Cotidianul”, „România liberă”, „Tribuna Ardealului” etc. A debutat editorial, în 1975, cu volumul „Proza fantastică românească” (1975), o reluare mai amplă a tezei de doctorat, considerat prima investigație de anvergură asupra literaturii fantastice românești și o monografie literară de referință. Pentru acest volum, a fost distins cu Premiul „Bogdan Petriceicu Hașdeu” al Academiei Române.

A publicat numeroase volume de critică și istorie literară, dar și eseuri. A editat și prefăcut opere semnate de Dem. Theodorescu, Ion Minulescu și Pavel Dan. Și-a dedicat aproape întreaga viață promovării operei tatălui său, organizând și participând la manifestări dedicate acestuia la Cluj, Turda, Blaj, Tritteni, Bistrița, Beclean, Salva, Năsăud și Maieru. A elaborat, împreună cu Ion Buzași și Aurel Podaru, două volume dedicate acestuia: „Amintiri despre Pavel Dan” (Editura Limes, Cluj-Napoca, 2003) și „Pavel Dan și Blajul” (Editura Clubul Saeculum, Beclean, 2007). A colaborat la „Dicționarul analitic de opere literare românești” (coord. Ion Pop, 4 vol., 1998–2002) și a tradus și prefăcut romanul „Woodstock sau Cavalerul: o poveste din anul 1651” al lui Walter Scott (1993).

A fost membru al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Cluj.

Referințe/aprecieri critice:

Aurel Podaru: *Sergiu Pavel Dan a fost un om de o integritate morală ireproșabilă. A fost un om și un domn în adevăratul sens al cuvântului. Un domn de modă veche, aș mai adăuga. [...] Un tradiționalist convins și la acest capitol. Modest și discret. Cu simțul umorului. Ironic și autoironic. Un redutabil polemist.*

EVENTIMENTUL CLUJEAN AL LUNII IUNIE

90 ani de la festivitatea de întâmpinare a lui Eduard Beneš, președintele Cehoslovaciei, aflat în trecere prin Cluj (6 iunie 1936)

Eduard Beneš (1884-1948) este considerat fondatorul Cehoslovaciei moderne, care a forjat politica externă a acesteia de orientare pro occidentală între cele două războaie mondiale, susținător fervent al sistemului de securitate colectivă. A îndeplinit de două ori funcția de președinte al Cehoslovaciei (1935-1938; 1946-1948) și a fost, de asemenea, ministru de Externe al acestui stat între anii 1918-1935, prim-ministru între anii 1921-1922, membru a Partidului Social Național Cehoslovac, un priceput diplomat.

În 1936, regele Carol al II-lea i-a invitat la București pe președintele Republicii Cehoslovacia, Eduard Beneš, și pe regentul Iugoslaviei, prințul Paul, realizând astfel o întâlnire a celor trei șefi de state ale Micii Înțelegeri, cu ocazia „Zilelor Restaurației”. Mica Înțelegere a fost o organizație de securitate regională, inițiată de ministrul de externe al Cehoslovaciei pe atunci, Eduard Beneš, constituită prin semnarea succesivă de convenții bilaterale de alianțe între cele trei state componente: România, Cehoslovacia și Iugoslavia. Pe parcursul existenței sale, Mica Înțelegere a urmărit menținerea păcii, a statu-quo-ului teritorial stabilit prin tratatele Conferinței de pace de la Paris din 1919-1920, dezvoltarea legăturilor de colaborare pe multiple planuri între statele membre cu celelalte din zonă, a acționat pentru realizarea politicii de Securitate colectivă și întărirea forței de acțiune a Societății Națiunilor. Apoi, în ce privește evenimentele la care urmau să participe cei doi șefi de state, acestea aveau să se desfășoare în cadrul „Serbărilor Restaurației”, o serie de manifestări instituite de regele Carol al II-lea începând din iunie 1931, după un an de la revenirea sa în țară (6 iunie 1930) și proclamarea lui ca rege (9 iunie 1930). În perioada 1931-1939, în fiecare an au fost organizate între 6 și 8 iunie „Serbările Restaurației”, manifestări grandioase al căror personaj central era însuși regele Carol al II-lea. Invitarea celor doi șefi de state, alături de care s-au aflat și miniștri de externe ai acestora, urmăreau să ofere ecou internațional acestor manifestări.

În călătoria sa cu trenul spre capitala României, Eduard Beneš a trecut prin gara Cluj unde, în seara zilei de 6 iunie 1936, a fost întâmpinat de reprezentanți ai autorităților și cetățenii Clujului îmbrăcați în haine de sărbătoare. Între participanții la acest eveniment s-au aflat prof. Nicolae Drăganu, primarul municipiului, dr. Eugen Dunca, prefectul județului, generalul Florescu, Comandantul Corpului VI de Armată, prof. Ștefănescu-Goangă, rectorul Universității, V. Pulca, chestorul Poliției, consulii Cehoslovaciei, Franței, Angliei și Italiei la Cluj, dr. Al. Vaida-Voevod, președinte al Consiliului de Miniștri.

Oaspetele a coborât din trenul special pentru a saluta mulțimea de pe peron, la ora 10.57 p.m., în sunetele muzicii militare, care a intonat imnul național cehoslovac. Primarul Nicolae Drăganu a rostit în limba franceză un scurt cuvânt de întâmpinare, oferindu-i oaspetelui pâine și sare. A urmat o scurtă alocuțiune a consulului cehoslovac. Apoi, reprezentanții studenților și ai diverselor societăți clujene au oferit flori președintelui Beneš. Acesta a rostit câteva cuvinte de mulțumire și, la ora 11.05, trenul a părăsit gara Cluj, continuându-și parcursul spre București.

Bibliografie:

- *80 de ani de administrație românească la Cluj-Napoca*, Dan Brudașcu coord., vol I, Cluj-Napoca, 1999, p. 85.
- Eduard Beneš la https://ro.wikipedia.org/wiki/Edvard_Bene%C5%A1

IUNIE

505 ani de la redactarea *Scrisorii lui Neacșu din Câmpulung către judele Brașovului Hans (Hanăș) Benkner*, considerată de istorici și istoricii literari cel mai vechi document scris în limba română cunoscut astăzi (iunie 1521)

1 iunie

Ziua Internațională a Copilului

A 55-a ediție a Concursului de desene al **Bibliotecii Județene „Octavian Goga” Cluj - Eroii cărților citite**
Mircea CĂRTĂRESCU, poet și prozator – 70 de ani (01.06.1956)

2 iunie

560 de ani de la începerea construirii **Mănăstirii Putna**, ctitorie a domnitorului Ștefan cel Mare (1457 - 1504) (02.06.1466)

55 de ani de la moartea bibliografului, istoricului, profesorului universitar și cercetătorului științific clujean **Ioachim CRĂCIUN** (25.06.1898 – 02.06.1971)

4 iunie

Ziua Internațională a Copiilor – Victime ale Agresiunii

Ziua Tratatului de la Trianon

5 iunie

Ziua Internațională a Protecției Naturii și a Mediului Înconjurător

Ziua Națională a Învățătorului

155 de ani de la nașterea marelui istoric român **Nicolae IORGA** (05.06.1871 – 27.11.1940)

6 iunie

80 de ani de la moartea dramaturgului și romancierului german **Gerhart HAUPTMANN**, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1912 (15.11.1862 - 06.06.1946)

7 iunie

140 de ani de la nașterea inventatorului român **Henri COANDĂ**, pionier al aviației (07.06.1886 - 25.11.1972)

8 iunie

Ziua Mondială a Oceanelor

150 de ani de la moartea scriitoarei franceze **George SAND** (pseudonimul literar al Amandine-Lucille-Aurore Dupin) (01.07.1804 - 08.06.1876)

10 iunie

Sărbătoarea Înălțarea Domnului

Ziua Eroilor

190 de ani de la moartea fizicianului francez **André M. AMPÈRE** (20.01.1775 - 10.06.1836)

12 iunie

95 de ani de la nașterea sociologului, antropologului și filosofului clujean **Achim MIHU** (12.06.1931- 14.10.2018)

14 iunie

Ziua Mondială a Donatorului de Sânge

215 ani de la nașterea scriitoarei americane **Harriet Beecher STOWE** (14.06.1811 - 01.07.1896)

140 de ani de la moartea dramaturgului **Alexandr OSTROVSKI**, creatorul teatrului național rus (12.04.1823 - 14.06.1886)

15 iunie

137 de ani de la moartea poetului, prozatorului și jurnalistului **Mihai EMINESCU** (15.01.1850 – 15.06.1889)

16 iunie

100 de ani de la nașterea sopranei și cadrului didactic universitar **Lucia STĂNESCU**, director al Operei Române din Cluj între 1970-1975 (16.06.1926-25.09.2020)

17 iunie

Ziua Mondială pentru Combaterea deșertificării și secetei

18 iunie

105 de ani de la nașterea istoricului literar clujean **Ion LUNGU** (18.06.1921 - 19.07.2001)

90 de ani de la moartea prozatorului și dramaturgului rus **Maxim GORKI** (Alexei Maximovici Peșcov) (28.03.1868 - 18.06.1936)

20 iunie

Ziua Mondială a Refugiaților

135 de ani de la moartea istoricului, omului politic și scriitorului **Mihail KOGĂLNICEANU** (06.09.1817 – 20.06.1891)

21 iunie

Ziua Muzicii Europene

22 iunie

105 ani de la reînființarea **Episcopiei Vadului, Feleacului și Clujului** (22.06.1921)

23 iunie

145 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice între România și Regatul Spaniei (23.06.1881)

65 de ani de la intrarea în vigoare a **Tratatului asupra Antarticii** care bloca pentru 30 de ani orice pretenții de suveranitate teritorială din partea vreunui stat (23.06.1961)

24 iunie

125 de ani de la prima expoziție pariziană a pictorului spaniol **Pablo PICASSO** (24.06.1901)

35 de ani de la declararea, în Parlamentul României, a nulității pactului Ribbentrop – Molotov (24.06.1991)

26 iunie

Ziua Internațională contra Abuzului și Traficului de Droguri

Ziua Internațională pentru Susținerea Victimelor Torturii

Ziua Internațională de Colaborare în favoarea Păcii și Democrației

Ziua Drapelului Național al României

27 iunie

90 de ani de la nașterea criticului, istoricului literar și eseistului **Sergiu Pavel DAN**, (27.06.1936 – 10.10.2021)

28 iunie

155 de ani de la nașterea arhitectului **Ion D. BERINDEY**, autor al unor valoroase case și clădiri publice din România, printre care și *Palatul Culturii* din Iași (28.06.1871 – 29. 09.1928)

29 iunie

Dora PAVEL, poetă și prozatoare clujeană – 80 de ani (29.06.1946)

30 iunie

115 ani de la nașterea poetului, eseistului și criticului american de origine poloneză **Czeslaw MILOSZ**, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1980 (30.06.1911 - 14.08.2004)

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII IULIE

Titu GANE

70 de ani de la moarte

Date biografice: n. 2 ian. 1883, Galați – d. 18 iul. 1956, București. Medic, cadru didactic universitar, om politic.

A urmat liceul la Galați (1905), apoi s-a înscris la Facultatea de Medicină din București. Din anul 1907, a devenit asistentul profesorului Paul Petrini la catedra de Anatomie. A obținut doctoratul în Medicină și Chirurgie în anul 1910, după care, din 1912, a fost asistent la Clinica Infantilă București. Și-a desăvârșit studiile medicale în străinătate, la Paris (1912) și Viena (1914).

În anul 1919, a fost chemat la Cluj în calitate de profesor agregat, devenind apoi profesor titular (1919-1934), la Facultatea de Medicină. A fost primul profesor de pediatrie al Facultății de Medicină din Cluj fiind considerat ctitorul învățământului medical de pediatrie și puericultură din Transilvania. A fost decan al Facultății de Medicină și Farmacie din Cluj (1923-1924) și director al Clinicii Infantile din Cluj, unde a înființat un serviciu de consultații gratuite, premieră în clinicile din România. S-a preocupat și de pregătirea cadrelor medii, prin organizarea unor cursuri pentru infirmiere și a unei secții speciale pentru practica surorilor de ocrotire.

În anul 1934, s-a transferat la Facultatea de Medicină din București, catedra de Puericultură, unde și-a continuat activitatea creând primul Institut Universitar de Puericultură din București și organizând Centre pentru Ocrotirea Copilului în principalele orașe ale țării: Arad, Cluj, Galați, Iași, Timișoara, Târgu Mureș.

Membru în colectivul de redacție al revistei „Clujul medical”, a înființat și condus revista de pediatrie și puericultură „Medicina infantilă”. A fost secretar general în Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale (1922-1929; 1937), inspector general al asistenței sanitare din Ardeal (1922-1931).

Membru al primei Delegații permanente a Partidului Național Liberal (PNL) din Cluj și județul Cojocna (1921), a fost președinte al organizației municipale Cluj a PNL până în anul 1935. În anul 1930, a devenit președinte al organizației județene Târnava Mare a PNL. A fost ales, un an mai târziu, deputat în Parlamentul României. La Congresul PNL din mai 1930, a devenit membru al Comitetului Central și al Delegației Permanente a PNL.

A fost vicepreședinte al Societății Studenților în Medicină la Facultatea din București, membru al Academiei de Medicină din România (1938), vicepreședinte al Societății Științelor Medicale din Cluj (1931-1933).

I-a fost decernat Ordinul *Răsplata muncii pentru învățământ*, cls.I.

Referințe/aprecieri critice:

Florea Marin: *A fost un veritabil creator de școală de pediatrie prin ideile sale progresiste, prin metodologia de lucru, prin lucrările sale științifice, prin vasta sa cultură medicală, prin doctrina pe care a creat-o, prin adepții săi, colaboratori și elevi, pe care i-a format [...].*

EVENTIMENTUL CLUJEAN AL LUNII IULIE

100 de ani de la inaugurarea primului târg de mostre la Cluj (15 iulie 1921)

Expozițiile și târgurile de mostre au un istoric îndelungat, prima manifestare de profil fiind organizată în Franța, în 1798. Ideea acestor evenimente a fost corelată, la început, cu industria și agricultura, fapt definitoriu pentru secolul al XIX-lea. În România, prima expoziție națională de produse agricole și industriale s-a organizat la București, la 20 mai 1865. În anul 1921, a avut loc prima manifestare cu caracter mixt, „expoziție-târg” menită să demonstreze profilul economic al fiecăreia din regiunile alipite. Evenimentul din 1921 de la București a fost precedat de Târgul de Mostre de la Timișoara, din 1919 și cel de la Cluj, din 1921.

Pe baza ordinului Ministerului Comerțului, Camera de Comerț și Industrie din Cluj în colaborare cu Camerele de Comerț și Industrie din Ardeal, Banat și celelalte ținuturi alipite precum și ale celor din Vechiul Regat, a organizat primul târg de mostre din Ardeal, în perioada 15 iulie-15 august 1921. Pentru pregătirea târgului și gestionarea lui, a fost înființat pe lângă Camera de Comerț și Industrie din Cluj un birou special. Se urmărea expunerea exclusiv a produselor de fabrică sau meșteșugărești care se realizau în România, fiind desfășurată o amplă propagandă pentru a aduna producătorii autohtoni.

Târgul de mostre a fost amplasat în clădirile și curtea Colegiului reformat, ocupând o suprafață totală de 1.750 m². Au participat în jur de 213 expozanți, fără agricultorii participanți, care și-au prezentat produsele într-o sală separată, sub egida Uniunii Agricole Ardelene. Mostrele au fost clasificate în 10 categorii: mărfuri din fier și metal, la care au participat 28 de firme; mărfuri de tinichigerie lăcătușărie, unelte și aparate electrice, cu 18 participanți; industria pietrei, sticlei și porțelanului, cu 25 de participanți; mărfuri din lemn și produsele industriei lemnului, cu 32 de expozanți; mărfuri din piele și hârtie, arte grafice, cu 15 expozanți; mărfuri împletite și țesute, blănuri, îmbrăcăminte, ornamente și bijuterii, cu 38 de expozanți; articole alimentare și de consum, cu 27 de firme expozante și 30 în categoria articole chimice; altă categorie fiind a produselor agricole. În cadrul grupelor, mostrele s-au împărțit pe branșe.

Târgul a fost deschis la 15 iulie în prezența autorităților locale și din 16 iulie pentru publicul larg. Putea fi vizitat zilnic între orele 9 și 18.30. La 2 august, a avut loc o nouă festivitate de inaugurare, în prezența ministrului Agriculturii și Domeniilor, Theodor Cudalbu. La 31 iulie, târgul de mostre de la Cluj a fost vizitat și de principele moștenitor Carol. Alte personalități ale timpului, politice, militare sau clericale și-au exprimat mulțumirea față de această manifestare. Camerele de comerț și industrie din teritoriile alipite au fost oaspeți permanenți ai târgului care a fost vizitat și de conducătorii centralei din București a Sfatului Negustoresc.

Târgul a urmărit un triplu obiectiv: cunoaștere, dezvoltare și propagare. El trebuia să încurajeze relațiile dintre producători, să aducă în atenția comercianților și consumatorilor produse ale tuturor ramurilor industriei interne. Nu în ultimul rând, a fost organizat cu scopul încurajării industriei.

Bibliografie:

- *Raportul Camerei de Comerț și Industrie despre relațiile economice ale circumscripției sale pe anii 1920-1921*, Cluj, Institutului de Arte Grafice Lapkiadó, [s.a], p. 25-28.
- *Târgul de mostre din Cluj*, în „Revista economică. Organ financiar-economic”, Anul XXIII, nr. 24, 18 iun. 1921, p. 229-230.

IULIE

160 de ani de la adoptarea primei constituții din istoria României (1 iulie 1866)

1 iulie

Ion POP, scriitor, critic și istoric literar clujean, profesor universitar. Membru al Academiei Române din 2024 – 85 de ani (01.07.1941)

145 de ani de la apariția, la Iași, a primului număr al revistei literare și științifice **Contemporanul** (01.07.1881)

2 iulie

100 de ani de la nașterea prozatorului și publicistului **Octavian PALER** (02.07.1926 - 07.05.2007)

65 de ani de la moartea prozatorului american **Ernest HEMINGWAY**, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1954 (21.07.1899 - 02.07.1961)

3 iulie

140 de ani de la patentarea de către inginerul german **Karl BENZ** a primului vehicul conceput să fie propulsat de un motor, considerat a fi primul automobil din istorie (03.07.1886)

35 de ani de la moartea compozitorului și profesorului clujean **Sigismund TODUȚĂ** (17.05.1908-03.07.1991)

4 iulie

250 de ani de la *Declarația de independență* a Statelor Unite ale Americii (4 iulie 1776) / **Ziua Națională a SUA**

Ziua Crucii Roșii Române

7 iulie

85 de ani de la nașterea lingvistului, etnografului și profesorului universitar clujean **PÉNTEK János** (07.07.1941)

8 iulie

405 ani de la nașterea fabulistului francez **Jean de la FONTAINE**, autor al celebrelor fabule *Greierele și furnica*, *Corbul și vulpea* și *Lupul și mielul* (08.07.1621-13.04.1695)

10 iulie

155 de ani de la nașterea prozatorului și esteticianului francez **Marcel PROUST** (10.07.1871 - 18.11.1922)

11 iulie

Ziua Mondială a Populației

13 iulie

185 de ani de la semnarea, la Londra, a *Convenției Internaționale privind regimul strâmtorilor Bosfor și Dardanele* (13.07.1841)

14 iulie

Ziua Națională a Franței

16 iulie

365 de ani de la **emiterea primelor bancnote în Europa** de către banca suedeză Stockholms Banco, cu numele de Kreditivsedlar (16.07.1661)

105 ani de la desfășurarea primului **Congres al medicilor din România**, prezidat de dr. Ioan Cantacuzino (16.07.1921)

18 iulie

Ziua Internațională Nelson Mandela

215 ani de la nașterea scriitorului englez **William Makepeace THACKERAY** (18.07.1811 - 24.12.1863)

19 iulie

75 de ani de la moartea scriitorului și episcopului reformat clujean **MAKKAI Sándor** (13.05.1890 – 19.07.1951)

95 de ani de la moartea medicului și fiziologului român **Nicolae PAULESCU**, unul dintre descoperitorii insulinei (08.11.1869-19.07.1931)

20 iulie

Ziua Mondială a Șahului

Ziua Aviației Române și a Forțelor aeriene

120 de ani de la introducerea, pentru prima dată în Europa, a **dreptului de vot pentru femei**, de către Finlanda (20.07.1906)

21 iulie

205 ani de la nașterea poetului, prozatorului și dramaturgului **Vasile ALECSANDRI** (21.07.1821 - 22.08.1890)

22 iulie

115 ani de la nașterea criticului, istoricului literar și publicistului **George IVAȘCU** (22.07.1911 - 21.06.1988)

25 de ani de la moartea regizorului **Vlad MUGUR**, director al Teatrului Național din Cluj între 1965-1971 (22.06.1927 – 22.07.2001)

100 de ani de la moartea medicului și profesorului universitar clujean **Gheorghe BILAȘCU** (27.04.1863 – 22.07.1926)

23 iulie

85 de ani de la nașterea etnologului și profesorului universitar **Ion CUCEU**, director al Institutului de Folclor al Academiei Române Cluj între 1990-2011 (23.07.1941-23.12.2023)

24 iulie

105 ani de la nașterea tenorului italian **Giuseppe DI STEFANO** (24.07.1921 – 03.03.2008)

26 iulie

170 de ani de la nașterea dramaturgului irlandez **George Bernard SHAW**, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1925 (26.07.1856 - 02.11.1950)

27 iulie

105 ani de la nașterea lingvistului **Eugeniu COȘERIU**, membru de onoare al Academiei Române din 1991 (27.07.1921 – 07.09.2002)

60 de ani de la moartea folcloristului **Ion MUȘLEA**, inițiatorul și conducătorul Arhivei de Folclor din Cluj (1930-1948), membru corespondent al Academiei Române din 1947 (29.09.1899 - 27.07.1966)

185 de ani de la moartea poetului romantic și prozatorului rus **Mihail LERMONTOV** (15.10.1814 – 27.07.1841)

28 iulie

285 de ani de la moartea compozitorului și violonistului italian **Antonio VIVALDI** (04.03.1678 - 28.07.1741)

29 iulie

Ziua Imnului Național al României

170 de ani de la moartea compozitorului și pianistului german **Robert SCHUMANN** (08.06.1810 - 29.07.1856)

31 iulie

Stela-Maria IVANEȘ, jurnalistă și scriitoare clujeană – 80 de ani (31.07.1946)

90 de ani de la nașterea prozatorului, dramaturgului, traducătorului clujean **SIGMOND István** (31.07.1936 - 18.01.2014)

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII AUGUST

Victor PAPILIAN

70 de ani de la moarte

Date biografice: n. 17 iunie 1888, Galați - d. 15 august 1956, Cluj-Napoca. Medic, scriitor, cadru didactic universitar.

Studiile secundare le-a început la Turnu-Severin, le-a continuat la Craiova și apoi la Liceul Sf. Sava din București (1907). Aici a frecventat, în paralel, Conservatorul de muzică, clasa vioară. După ce a absolvit Conservatorul, a fost angajat ca violonist în Orchestra Ministerului Instrucțiunii Publice și Cultelor. În urma insistențelor tatălui său, a abandonat cariera muzicală și s-a înscris la Facultatea de Medicină din București. Sub conducerea profesorului Gheorghe Marinescu, și-a susținut, în anul 1916, teza de doctorat intitulată *Citoarhitectonica scoarței lobului frontal*.

Între anii 1916-1918, a fost înrolat ca medic în război. Din 1919, la recomandarea profesorilor Gh. Marinescu și Victor Babeș, s-a mutat la Cluj, unde a ocupat postul de profesor agregat la catedra de Anatomie Descriptivă și Topografică a Facultății de Medicină din cadrul Universității Daciei Superioare. Profesor titular din anul 1923, între anii 1930-1931, respectiv 1940-1944, a ocupat funcția de decan la Facultatea de Medicină din Cluj și prodecan între anii 1931-1932. Pensionat forțat, în anul 1947, de la Universitate, între anii 1947-1956 a fost cercetător la Institutul de Cercetări al Academiei. Activitatea sa științifică s-a concretizat în peste 250 de titluri, cu o tematică de specialitate diversă.

Este considerat fondatorul școlii de anatomie descriptivă din Cluj și organizatorul primului Congres Internațional de Antropologie preistorică din țară, la Cluj (1937). A publicat numeroase lucrări medicale.

A fost președinte al Consiliului de Administrație (1933-1936) și director al Operei Române din Cluj (1934) precum și al Teatrului Național din Cluj (1936-1940). A fost fondatorul unei orchestre simfonice și al unui cvartet de coarde.

Pe plan literar, a debutat editorial, în 1925, cu volumul de nuvele „Generalul Frangulea”. A fost editor al publicației „Clujul medical” (1920), colaborator la numeroase reviste ale vremii. A fost întemeietorul și președintele Societății Scriitorilor Români din Ardeal (1936). A pus bazele unui cenaclu literar și muzical, cu publicație proprie, „Darul vremii” (1930). A fost membru al Societății de Biologie, al Societății de Antropologie din Cluj și membru al Societății de Antropologie din Paris, fondator al Societății de Antropologie din România (1933).

A fost arestat de mai multe ori (1946, 1947, 1952-1954) și închis la Văcărești și Pitești, cu domiciliu forțat la Sf. Gheorghe.

Referințe/aprecieri critice:

Cristache Ștefănescu: *a scris primul tratat de anatomie în limba română, care face cinste catedrei pe care a onorat-o până la data întemnițării. A fost un riguros om de știință, un literat de anvergură și un mare iubitor a tot ce reprezenta cultura și arta românească [...].*

Evenimentul Clujean al lunii August

70 de ani de la Sfânta Liturghie ținută pentru credincioșii uniți din Cluj în fața bisericii Piariștilor (12 august 1956)

Decretul din 1 decembrie 1948 proclama formal desființarea Bisericii Române Unite și confiscarea patrimoniului acesteia. Acesta venea după agresiuni și manevre care au culminat în octombrie 1948 cu așa-zisa revenire a uniților la Biserica Ortodoxă Română. Însă, în condiții de reprimare și supraveghere, uniaticismul românesc a continuat să supraviețuiască, o evidentă probă reprezentând-o mișcarea din vara anului 1956, denumită de oficiali drept „agitații”. Debutată în aprilie 1956, aceasta urmărea legalizarea Bisericii Române Unite. Pe lângă memoriile episcopilor, mișcarea petiționară din 1956 a antrenat credincioșii, clerul inferior greco-catolic constituind vector al acesteia. Punctul culminant a fost atins în august și, conform statisticilor, în septembrie, numărul petiționarilor ajunsese la 20.308. Unul din principalele centre ale mișcării a fost Clujul, unde s-au colectat în jur de 3.243 de semnături.

Aici s-au derulat evenimente care aveau să provoace intervenția aproape instantanee a organelor de represiune. Victime ale iluziei liberalizării, greco-catolicii clujeni au crezut că organizarea unei liturghii în plin centru al orașului ar fi fost în măsură să învingă ultimele reticențe ale autorităților înainte de a decreta legalizarea Bisericii Române Unite. Ideea unei asemenea manifestații fusese respinsă de episcopatul greco-catolic, de teama interpretării sale de către autorități drept o provocare. Cu toate acestea, preotul Vasile Chindriș, ajutat de clerici și un mare număr de credincioși, a convocat o adunare pentru duminica din 12 august 1956, în cadrul căreia peste 5.000 de enoriași au asistat la Sfânta Liturghie. În deschiderea slujbei ținută pe scările Bisericii Piariștilor, ai cărei parohi, sub presiunea autorităților comuniste, n-au deschis-o pentru uniți, așa cum promisese, părintele Vasile Chindriș i-a întrebat pe credincioși de ce religie sunt. O pădure de brațe s-a înălțat la cer strigând: „Suntem români greco-catolici!”. În continuare, părintele a arătat că scopul acelei Sfinte Liturghii era dovedirea existenței credincioșilor români uniți, în scopul acordării libertății bisericii lor. La sfârșit, s-a semnat un memoriu adresat guvernului pentru acordarea libertății Bisericii Române Unite, care a fost dus la București, dar ignorat de oficialități.

Însă, s-a trecut imediat la arestarea unora dintre preoții și credincioșii organizatori ai acestei „manifestații reacționare”. În 1957, Tribunalul militar Cluj a judecat așa-zisul lot Vasile Chindriș, în care a fost antrenat și mitropolitul Rusu, considerat autor moral al mișcării petiționare. Părintele Vasile Chindriș a fost condamnat la șapte ani de închisoare grea, iar episcopul Alexandru Rusu, la închisoare grea pe viață. Eșecul mișcării din 1956 a produs inevitabil descurajare, unele defecțiuni și un recul al rezistenței în rândul clerului și fidelilor greco-catolici, dar nu a reușit să elimine problema greco-catolică de pe agenda autorităților.

Bibliografie:

- Ovidiu Bozgan, *Mișcarea petiționară greco-catolică din 1956*, în *Studii de Istoria Bisericii*, București, Editura Universității din București, 2000, p. 168-185.
- Ioan Bota, *12 august 1956. O manifestare publică a Bisericii greco-catolice clandestine. Un document mărturie – 12 August 1956*, în „Studia Universitatis „Babeș-Bolyai” Theologia Catholica”, Anul LII, nr. 1, 2007, p. 127-138.

AUGUST

235 de ani de la începutul pavării cu piatră a străzilor din Cluj (1791)

2 august

Marcel IUREȘ, actor, fondatorul primului teatru independent din România după 1989 – 75 de ani (02.08.1951)

135 de ani de la nașterea compozitorului **Mihail JORA**, creatorul baletului românesc contemporan, membru al Academiei Române din 1955 (02.08.1891 - 10.05.1971)

105 ani de la moartea tenorului italian **Enrico CARUSO** (25.02.1873 – 02.08.1921)

3 august

65 de ani de la moartea muzicologului și folcloristului **George BREAZUL**, unul dintre întemeietorii istoriografiei muzicale românești (14.09.1887 - 03.08.1961)

5 august

45 de ani de la moartea dirijorului, violonistului și profesorului **Jean BOBESCU** (05.04.1890 – 05.08.1981)

6 august

Ziua Mondială a Luptei pentru Interzicerea Armei Nucleare – Ziua HIROSHIMEI

235 de ani de la inaugurarea **Porții Brandenburg din Berlin**, devenită simbol al divizării germanilor după al Doilea Război Mondial (06.08.1791)

100 de ani de la prima traversare a Canalului Mânecii de către o femeie, în persoana înotătoarei americane **Gertrude EDERLE**, cu un timp de 14 ore (06.08.1926)

85 de ani de la nașterea poetului, dramaturgului și scriitorului **Cezar IVĂNESCU** (06.08.1941-24.04.2008)

7 august

Ionel PANTEA, bas-bariton și regizor dramatic, cadru didactic universitar la Academia de Muzică *Gheorghe Dima* (clasa de operă), director al Operei Române din Cluj între 1981-1983 – 85 de ani (07.08.1941)

105 ani de la moartea poetului simbolist rus **Aleksandr BLOK** (28.11.1880 - 07.08.1921)

9 august

Ziua Internațională a Popoarelor indigene

10 august

105 ani de la nașterea criticului și istoricului literar **Ion NEGOIȚESCU** (10.08.1921 - 06.02.1993)

11 august

135 de ani de la nașterea istoricului, profesorului universitar **Constantin MARINESCU**, fondator al Catedrei de Istorie Universală la Universitatea din Cluj (11.08.1891 – 01.04.1982)

65 de ani de la moartea poetului și matematicianului **Ion BARBU** (pseudonimul literar al lui Dan Barbilian) (19.03.1895 - 11.08.1961)

12 august

Ziua Internațională a Tineretului

45 de ani de la lansarea pe piață a primului calculator personal, **IBM 5150** (12.08.1981)

210 ani de la nașterea diplomatului și omului politic **Ion GHICA**, membru și președinte al Academiei Române la sfârșitul secolului al XIX-lea (12.08.1816 – 07.05.1897)

13 august

70 de ani de la moartea medicului și scriitorului **Victor PAPILIAN**, decan al Facultății de Medicină (1930-1931, 1940-1944) și director al Operei Române (1934) și al Teatrului Național din Cluj (1936-1940). Fondator al Societății Scriitorilor Români din Ardeal (1936) (17.06.1888 - 15.08.1956)

14 august

70 de ani de la moartea poetului și dramaturgului german **Bertolt BRECHT**, inițiator al teatrului politic (10.02.1898 - 14.08.1956)

15 august

Ziua Marinei Române

255 de ani de la nașterea scriitorului romantic scoțian [Sir] **Walter SCOTT**, creatorul romanului istoric (15.08.1771 - 21.09.1832)

16 august

70 de ani de la moartea pictorului român **Theodor PALLADY** (11.04.1871 – 16.08.1956)

17 august

130 de ani de la înregistrarea, la Londra, a primului deces rezultat în urma unui accident de automobil (17.08.1896)

95 de ani de la nașterea violonistului și profesorului clujean **Ștefan RUHA** (17.08.1931 – 28.09.2004)

18 august

95 de ani de la nașterea scriitorului **Paul ANGHEL** (18.08.1931 - 19.05.1995)

19 august

145 de ani de la nașterea compozitorului, violonistului, pianistului și dirijorului **George ENESCU**, membru al Academiei Române din 1932 (19.08.1881 - 04.05.1955)

90 de ani de la moartea poetului spaniol **Federico GARCÍA LORCA** (05.06.1898-18.08.1936)

21 august

155 de ani de la nașterea prozatorului și dramaturgului expresionist rus **Leonid ANDREEV** (21.08.1871 - 12.09.1919)

22 august

50 de ani de la moartea pictorului, graficianului și gravorului **NAGY Imre** (25.07.1893 – 22.08.1976)

23 august

Ziua Internațională pentru Comemorarea Sclaviei și Abolirii acesteia

Ziua Europeană de Comemorare a Victimelor Stalinismului și Nazismului

70 de ani de la inaugurarea **Bibliotecii Centrale de Stat** (azi, Biblioteca Națională a României) (23.08.1956)

26 august

200 de ani de la **ultima execuție publică în București**, pedeapsa cu moartea fiind desființată ulterior prin Regulamentul Organic, în 1831 (26.08.1826)

27 august

Ziua Națională a Republicii Moldova

155 de ani de la nașterea scriitorului american **Theodore DREISER** (27.08.1871 - 28.12.1945)

28 august

130 de ani de la nașterea prelatului romano-catolic, episcopului și omului politic clujean **MÁRTON Áron** (28.08.1896 – 29.09.1980)

29 august

35 de ani de la inaugurarea **Bibliotecii Transilvania din Chișinău** (29.08.1991)

31 august

Ziua Limbii Române

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII SEPTEMBRIE

Alexandru LAPEDATU

150 de ani de la naștere

Date biografice: n. 14 septembrie 1876, Cernatu-Săcele, județul Brașov – d. 30 august 1950, Sighet, județul Maramureș. Istoric, cadru didactic universitar, om politic.

Studiile elementare și secundare le-a urmat în Cernatu, Brașov și Iași. A susținut bacalaureatul la Iași. Și-a continuat studiile la București, mai întâi la Facultatea de Medicină, apoi la cea de Litere și Filosofie. Tot la București a absolvit și Seminarul Pedagogic Universitar.

A fost profesor suplinitor la Colegiul „Sf. Sava” din București, apoi cercetător la Biblioteca Academiei Române (1903-1908). A fost secretar al Comisiei Istorice a României (1911-1919) și al Comisiei Monumentelor Istorice (1904-1919).

A susținut mișcarea pentru unitate națională, fiind secretar al Comitetului de ajutorare a refugiaților din Transilvania, Banat și Bucovina. Întreaga activitate l-a recomandat pentru desemnarea sa în calitate de consilier tehnic pe probleme etnografice și istorice pe lângă Legația Română din Paris și apoi pe lângă delegația română la conferința de Pace de la Paris (1920) și cea de la Geneva (1922).

În toamna anului 1919, s-a stabilit la Cluj. A fost profesor universitar (1919-1938), decan (1921-1922) și prodecan (1922-1923) la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Cluj. A fondat și condus Institutul de Istorie Națională din Cluj (1920-1938). A îndeplinit funcția de președinte al Comisiei Monumentelor Istorice, secția pentru Ardeal, al Comisiei pentru organizarea arhivelor din Transilvania și al Comisiei pentru reorganizarea muzeelor din Transilvania. A ocupat funcția de director general al Arhivelor Statului (1923).

A fost membru corespondent (1910), titular (1918) și președinte al Academiei Române (1935-1937), ultimul său secretar general (1937-1948), repus în drepturi ca membru titular al Academiei în anul 1990. De asemenea, a deținut calitatea de membru onorific al Asociației Numismatice Române, al Sindicatului ziariștilor români din Ardeal și Banat, al Societății arheologice-istorice Chișinău, al Societății autorilor dramatici români.

A fost deputat și senator și a ocupat diferite funcții ministeriale: ministru al Cultelor și Artelor (1923-1926; 1927-1928; 1934-1936), ministru ad-interim la Muncă, Cooperatie și Asigurări Sociale (1927) și ministru secretar de stat (1933-1934; 1936-1937). După război, fost întemnițat în anul 1950 la Sighet, unde a și decedat.

Referințe/aprecieri critice:

Ioan Oprea: *Ca lider al liberalilor din Transilvania și Banat a încurajat cu stăruință inițiative locale în sprijinul școlilor, așezămintelor culturale și religioase, identificând valorile fără să facă discriminări între români și celelalte etnii conlocuitoare. Ca ministru în mai multe guverne a fost favorizat de continuitate în deciziile sale, acestea regăsindu-se vizibil în politici și strategii legate de viața culturală, de susținerea cinematografiei și a celorlalte arte, de rețeaua de muzee și biblioteci, de prezentarea României în străinătate.*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII SEPTEMBRIE

115 ani de la inaugurarea primului stadion clujean (16-17 septembrie 1911)

Pe măsura îmbrățișării de către clujeni a diverselor sporturi și a înființării de cluburi sportive, s-a simțit și nevoia amenajării unor spații special dedicate practicării acestora. Astfel, în 1885, după înființarea Societății Atletice Clujene (KAC), o preocupare majoră a acesteia a devenit amenajarea unei piste de atletism, realizată și inaugurată în 6 octombrie 1889. După ieșirea cicliștilor din această societate sportivă și constituirea unei societăți a lor, de sine stătătoare, aceasta a preluat pista de atletism și a reamenajat-o ca pistă de ciclism, deschisă în 24 septembrie 1894.

Fotbalul a început să fie practicat la Cluj în 1896, pentru aceasta fiind nevoie de teren adecvat. Primul teren de fotbal cu dimensiuni corespunzătoare și porți permanente, amenajat modern, a fost dat în folosință la 11 mai 1905. În acest context, la începutul anilor 1900, a apărut în cercurile conducătorilor mișcării sportive clujene ideea construirii unui stadion clujean modern, care să găzduiască practicarea diverselor sporturi. Deși se aspira la o construcție de nivel european, corespunzătoare regulamentelor în vigoare, unde să poată fi desfășurate și competiții sportive naționale și internaționale, în lipsa unei coordonări a solicitării, autoritățile locale au întârziat alocarea fondurilor necesare.

Medalia de argint câștigată la săritura în înălțime de Somodi István, atlet la Clubul Athletic Clujean, în anul 1908, la Olimpiada de la Londra și eoul acestui succes în comunitatea clujeană au repus pe tapet propunerea construirii unui stadion al orașului, unde să poată practica sportul atleții, fotbalistii, tenismenii. Consiliul local recunoștea nevoia unui stadion, adoptând în 1911 decizia construirii sale în spatele Promenadei (Parcul Central), în locul poligonului de Tir.

Proiectul stadionului a fost realizat de inginerul Kovács Gyula, după modelul stadionului Clubului Sportiv Ferencváros din Budapesta. Orientat pe direcția nord-sud, pe partea sa vestică erau tribunele din lemn, iar pe cea de est locuri unde competițiile puteau fi urmărite în picioare. Tribuna avea 1.500 de locuri, sub aceasta fiind amenajată o baie cu dușuri și vestiare pentru fiecare societate sportivă clujeană. Pe lângă o pistă de atletism cu o lungime de 422 m, în spatele stadionului s-au amenajat 6 terenuri de tenis.

Inaugurarea, în cadrul căreia viceprimarul Fekete-Nagy Béla a predat, în numele orașului, stadionul președintelui Clubului Athletic Clujean, Jósika Samu, a avut loc în zilele de 16-17 septembrie 1911, fiind urmată de o competiție athletică națională și un meci de fotbal.

În deceniile următoare, stadionul a devenit gazda unor competiții sportive prestigioase. În 1959, vechea tribună, devenită neîncăpătoare, a fost demolată și înlocuită cu o tribună din beton, construită în formă de potcoavă, în cinstea echipei studențești ce folosea arena: „U”. Noul Stadion Municipal, cu o capacitate de 28.000 locuri, a fost inaugurat în 1961, el fiind redenumit, la începutul anilor 1990, cu numele lui Ion Moina, unul din sportivii de glorie ai orașului de pe Someș. În anul 2008, s-a decis demolarea și, totodată, reconstrucția stadionului, inaugurând la 8 octombrie 2011 cea de-a treia variantă și cea mai modernă de până acum, sub numele de Cluj Arena.

Bibliografie:

- Killyéni András, *A kolozsvári sporttelep felépítésének története*, în ME.DOK Média-Történet-Kommunikáció VI, 1/2011, p. 31-40.
- Killyéni András, *A kolozsvári sporttelep felépítésének története a korabeli sajtó tükrében*, în ME.DOK Média-Történet-Kommunikáció, 3/2018, p. 81-86.

SEPTEMBRIE

120 de ani de la inaugurarea noii clădiri a Teatrului Național din Cluj (8 sept. 1906)

1 septembrie

Ziua Diplomatiei Române

135 de ani de la nașterea filologului, traducătorului și profesorului universitar clujean **Teodor NAUM** (01.09.1891 – 19.03.1980)

2 septembrie

110 ani de la nașterea istoricului clujean **JAKÓ Zsigmond Pál** (02.09.1916 – 26.10.2008)

3 septembrie

55 de ani de la moartea profesorului **Alexandru BORZA**, întemeietorul geobotanicii în România, fondator al Institutului Botanic și al Grădinii Botanice din Cluj în 1920 (21.05.1887 – 03.09.1971)

5 septembrie

105 de ani de la nașterea istoricului și teoreticianului literar clujean **Adrian MARINO**, laureat al premiului Herder în 1985 (05.09.1921 – 17.03.2005)

6 septembrie

95 de ani de la inaugurarea, la Cluj, a **Spitalului Evreiesc** (06.09.1931)

7 septembrie

Ziua Europeană a Culturii Iudaice

115 ani de la nașterea istoricului literar și folcloristului **Alexandru BISTRIȚIANU** (07.09.1911 – 03.07.1976)

25 de ani de la moartea istoricului și profesorului universitar clujean **Pompiliu TEODOR**, membru corespondent al Academiei Române din 1990 (19.07.1930 – 07.09.2001)

8 septembrie

Ziua Internațională pentru Alfabetizare

Aurel ȘOROBETEA, poet clujean – 80 de ani (08.09.1946)

170 de ani de la nașterea filologului și bibliografului **Ioan BIANU**, organizator și director al Bibliotecii Academiei Române (1884-1935), membru al Academiei Române din 1902 (08.09.1856 – 13.02.1935)

9 septembrie

Ziua Mondială a Frumuseții

105 de ani de la nașterea criticului de artă **Mircea DEAC** (09.09.1921 – 06.02.2015)

75 de ani de la moartea sociologului și statisticianului **Anton GOLOPENȚIA** (12.05.1909 – 09.09.1951)

12 septembrie

105 ani de la nașterea scriitorului polonez de science fiction **Stanisław Herman LEM** (12.09.1921 – 27.03.2006)

13 septembrie

Ziua Pompierilor din România

14 septembrie

150 de ani de la nașterea istoricului și omului politic **Alexandru I. LAPEDATU**, cofondator al Institutului de Istorie Națională din Cluj (1920), membru al Academiei Române din 1918 (14.09.1876 – 30.08.1950)

175 de ani de la moartea romancierului american **James Fenimore COOPER** (15.09.1789 – 14.09.1851)

15 septembrie

Ziua Internațională a Democrației

115 ani de la nașterea poetului, prozatorului și actorului **Emil BOTTA** (15.09.1911 – 24.07.1977)

16 septembrie

Ziua Internațională pentru Păstrarea Stratului de Ozon

17 septembrie

145 de ani de la nașterea poetului **George BACOVIA** (George Vasiliu), cel mai mare poet simbolist român (17.09.1881 – 22.05.1957)

18 septembrie

175 de ani de la prima ediție a ziarului american **The New York Times** (18.09.1851)

195 de ani de la moartea poetului **Vasile CÂRLOVA** (04.02.1809 – 18.09.1831)

19 septembrie

Ziua Europeană a Patrimoniului

Ziua Europeană a Porților Deschise

115 ani de la nașterea romancierului, eseistului și poetului englez [Sir] **William GOLDING**, laureat al Premiul Nobel pentru Literatură în 1983 (19.09.1911 – 19.06.1993)

20 septembrie

160 de ani de la nașterea poetului și traducătorului **George COȘBUC**, membru al Academiei Române din 1916 (20.09.1866 – 09.05.1918)

21 septembrie

Ziua Internațională a Păcii

Ziua Internațională Alzheimer

Ziua Europeană fără Mașini

160 de ani de la nașterea scriitorului englez **Herbert George WELLS**, părintele literaturii S.F. (21.09.1866 – 13.08.1946)

23 septembrie

Ziua Internațională împotriva Exploatării Sexuale și Traficului Femeilor și Copiilor

180 de ani de la descoperirea planetei **Neptun** de către astronomul francez Urbain le Verrier și astronomul britanic John Couch Adams (23.09.1846)

24 septembrie

Ziua Woerner – Ziua Parteneriatului pentru Pace

Ziua Mondială a Inimii

130 de ani de la nașterea scriitorului american **Scott FITZGERALD** (24.09.1896 – 21.12.1940)

90 de ani de la nașterea dirijorului și compozitorului clujean **Emil SIMON** (24.09.1936 – 25.02.2014)

25 septembrie

145 de ani de la nașterea poetului **Panait CERNA** (Panait Stanciof) (25.09.1881 – 26.03.1913)

26 septembrie

Ziua Europeană pentru Diversitate Lingvistică

27 septembrie

Ziua Mondială a Turismului

135 de ani de la moartea prozatorului clasic rus **Ivan GONCEAROV** (18.06.1812 – 27.09.1891)

28 septembrie

105 ani de la dezvelirea, la Cluj, a statuii *Lupa Capitolina*, dăruită Clujului de municipalitatea din Roma, ca simbol al legăturii de latinătate dintre Italia și România (28.09.1921)

135 de ani de la moartea romancierului american **Herman MELVILLE** (01.08.1819 – 28.09.1891)

30 septembrie

Ziua Internațională a Traducătorilor

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII OCTOMBRIE

HALLER Károly

190 de ani de la naștere

Date biografice: n. 14 octombrie 1836, Sibiu – d. 7 februarie 1911, Budapesta. Jurist, profesor universitar, primar al Clujului în perioada 1 august 1884 – 1 mai 1886.

Și-a început studiile la Gimnaziul Minorit de la Baia Mare, apoi, în 1853, a susținut bacalaureatul la Gimnaziul Catolic din Satu Mare. A urmat cursurile Facultății de Drept din Sibiu. A obținut titlul de doctor în drept la Budapesta.

Odată cu înființarea Academiei de Drept la Cluj în 1863, s-a mutat în orașul de pe Someș și a predat drept privat austriac, drept comercial și drept minier. A fost decan al Facultății de Drept și Științe Politice (1873-1874, 1890-1891) prodecan (1874-1875, 1891-1892), rector al Universității (1880-1881) și prorector (1881-1882).

În anul 1865, a fost ales în consiliul celor 100 al orașului ca *centumpater*, devenind apoi membru al consiliului orașenesc. Între anii 1884-1886, a fost primar al Clujului. În mandatul său, s-a amenajat latura dinspre oraș a Cetățuiei cu promenada Elisabeta, s-a început construirea podului Elisabeta, s-au pus bazele Societății Pompierilor și ale Societății de Salvare (1891), a fost modernizată Piața Unirii și au fost demolate clădirile mici lipite de Biserica Sfântul Mihail. A comandat executarea copiei celebrei statui pragheze a Sfântului Gheorghe și amplasarea acesteia la Cluj. S-a implicat în rezolvarea problemei abatorului orașului, a crescut puterea administrativă a orașului aducând de la Sibiu la Cluj directoratul poștei. De asemenea, construirea edificiului Cazarma Sfântul Gheorghe (Piața Ștefan cel Mare) a crescut influența orașului în regiune. În perioada scurtă cât a fost primar, a pornit procese de dezvoltare care, realizate mai târziu, au contribuit la prestigiul de oraș mare și dinamic al Clujului.

De numele lui Haller se leagă și înființarea Societății Parcului (Sétatér Egylet) (1865), a Societății de Înfrumusețare din Cluj (Kolozsvári Szépítőegylet) (1883), care viza spațiile publice ale orașului, a Societății Maghiare de Cultură din Transilvania (Erdély(részi) Magyar Közművelődési Egyesület – EMKE) (1885), a Lojii Masonice Unio (Unió Szabadkőműves Páholy) (1886). A fost implicat și în dezvoltarea mișcării sportive clujene. A sprijinit construirea Sălii de gimnastică și scrimă (Tornavivoda) aflată pe locul halei agro-alimentare de azi din Piața Mihai Viteazul, înființarea Societății de Tir (Lövész Egylet) (1869). A fost președintele Societății de Gimnastică și Scrimă (Torna és Vivó Egylet) (1890) și al Societății de Ciclism (Kerékpáros Egylet) (1893).

În anul 1881, împăratul Francisc Iosif i-a conferit *Ordinul Coroanei de Fier* (Vaskorona-rend) clasa a III-a, fiind în același timp deținătorul titlului de *Cavaler al Ordinului Coroanei Regale Italiene* (Olasz Királyi Koronarend lovagja) și al celui de *Cetățean de onoare al orașului Cluj* (1910).

Referințe/aprecieri critice:

Fazakas László: *Károly Haller a fost primar al orașului Cluj-Napoca doar doi ani, dar în acest timp a inițiat procese importante de modernizare, care au accelerat semnificativ progresul orașului.*

EVENTIMENTUL CLUJEAN AL LUNII OCTOMBRIE

95 de ani de la inaugurarea Casei Presei la Cluj (25 octombrie 1931)

La 19 ianuarie 1921 a avut loc Congresul de constituire a Sindicatului Presei Române din Ardeal și Banat. A fost adoptat statutul, elaborat în prealabil de Ion Dragu și Leonard Paukerow, și s-a ales comitetul și primul președinte, în persoana lui Ion Agârbiceanu. În calitate de membru putea accede orice ziarist care plătea o taxă de înscriere de 50 de lei și o cotizație lunară de 15 lei. Cu sediul la Cluj, Sindicatul a avut filiale la Oradea, Arad, Timișoara, Brașov, Târgu Mureș, Satu Mare și Sibiu. Baza materială a sindicatului s-a constituit mai ales din preluarea Fundației „Ioan Mihu”, înființată în 1910.

Încă în 1926, Ion Clopoșel arăta că axa centrală a preocupărilor permanente ale sindicatului era edificarea unei Case a Presei, pentru a spori mijloacele de ajutorare a membrilor pentru cultivarea lor profesională și promovarea intereselor lor materiale. Acest obiectiv central al Sindicatului a fost atins în 1931, prin utilizarea capitalului său, cu sprijinul financiar al Băncii „Albina” și ajutoare bănești de la Primărie și Ministerul Finanțelor. Ca urmare, în 25 octombrie 1931, Casa Presei, cunoscută și sub numele de Căminul Ziariștilor, o frumoasă clădire cu numeroase dependențe de pe strada Calea Victoriei, numărul 23, a fost inaugurată cu fast.

La eveniment a participat întreaga presă clujeană, primarul Clujului, profesori de la Universitate, reprezentanți ai diferitelor asociații de presă ale timpului, autorități locale și centrale. Inaugurării căminului i-au premers parastase solemne oficiate de ambele biserici românești în semn de recunoștință și pentru odihna binefăcătorilor acestui așezământ, în frunte cu principalul ctitor și mecena Ioan Mihu.

A urmat evenimentul propriu-zis, cu impresionante cuvântări susținute de reprezentanții clerului, armatei, guvernului, universității, autorităților și presei. În cadrul acestora, Ioan Clopoșel a făcut un istoric al Sindicatului Presei Române din Ardeal și Banat, din 1920 până la acea dată. A mai luat cuvântul Eugen Filotti, directorul general al Presei Române, care aducea salutul asociației, calificând munca ziariștilor de aici drept serioasă și rodnică, iar Casa Presei ca pe un adevărat templu al preocupărilor intelectuale. Alte saluturi au fost rostite de George Silviu, reprezentantul Asociației generale a Presei Române, Romulus Dianu, reprezentantul Uniunii ziariștilor, lor alăturându-li-se cu saluturi reprezentanții Universității prin Sextil Pușcariu, Primăriei, Astrei, prin Atanasiu Popa, al ziariștilor maghiari prin Sulyok István. După acest moment, secretarul Sindicatului, Corneliu Codarcea, a citit telegramele sosite. După amiază, ziariștii Teofil Bugnariu și Lupeanu-Melin au susținut două conferințe, una despre problemele sindicale ziaristice și alta dedicată lui Timotei Cipariu.

În ansamblul său, evenimentul a fost unul de răsunet pentru presa din Transilvania și România, o serbare a recunoștinței și a speranței în viitor.

Bibliografie:

- Tiberiu Fărcaș, *Casa Presei din Clujul interbelic*, în *Povești despre Cluj*, vol. II, Tudor Sălăgean (coord.), Cluj-Napoca, 2016, p.127-136.
- Mircea Popa, *Panoramic jurnalistic. Presa de ieri și de azi*, Cluj-Napoca, Eikon, 2011, p. 399-400.

OCTOMBRIE

785 de ani de la distrugerea aşezării Clujului în timpul invaziei mongole în Europa din 1241

1 octombrie

Ziua Internațională a Persoanelor în vârstă

Ziua Internațională a Muzicii

165 de ani de la inaugurarea **Societății Române de Lectură din Cluj** sau **Casina Română** (01.10.1861)

2 octombrie

Ziua Internațională a Medicului

Ziua Internațională a Non-Volenței

115 ani de la nașterea poetului **Miron Radu PARASCHIVESCU** (02.10.1911 - 17.02.1971)

4 - 10 octombrie

Săptămâna Mondială a Spațiului Cosmic

4 octombrie

Ziua Mondială a Arhitecturii

Ziua Mondială a Habitatului

195 de ani de la dezvelirea, în Piața Centrală, a primului monument laic al Clujului, **Obeliscul Carolina**, considerat de specialiști unul dintre cele mai reprezentative monumente publice neoclasiche din Transilvania (04.10.1831)

5 octombrie

Ziua Mondială a Educatorului

90 de ani de la nașterea dramaturgului ceh, disident și om politic, **Václav HAVEL** (05.10.1936-18.12.2011)

6 octombrie

145 de ani de la nașterea lingvistului clujean **Vasile BOGREA**, întemeietor, alături de Sextil Pușcariu, al Muzeului Limbii Române (1919) și al Societății Etnografice din Cluj (1923) (06.10.1881 – 08.09.1926)

7 octombrie

140 de ani de la nașterea istoricului și profesorului universitar **Romulus CÂNDEA**, membru corespondent al Academiei Române din 1929 (07.10.1886 – 27.01.1973)

10 octombrie

Ziua Mondială a Sănătății Mentale

Ziua Națională de Comemorare a Victimelor Holocaustului

11 octombrie

Ziua Europeană a Părinților

13 octombrie

105 ani de la nașterea cântărețului francez, actor de film, **Yves MONTAND** (pseudonim de scenă al lui Ivo Livi) (13.10.1921 – 09.11. 1991)

15 octombrie

Ziua Internațională a Femeilor din Mediul Rural

Ziua Internațională a Nevăzătorilor – Ziua Bastonului Alb

100 de ani de la nașterea epistemologului și istoricului francez al culturii **Michel FOUCAULT** (15.10.1926 - 25.06.1984)

16 octombrie

Ziua Internațională a Alimentației

17 octombrie

Ziua Internațională pentru Eradicarea Sărăciei

19 octombrie

130 de ani de la nașterea stomatologului clujean **Alma MOHORA-POPOVICI**, prima femeie doctor stomatolog și medic dentist din România (19.10.1896 – 16.07.1990)

100 de ani de la moartea bacteriologului **Victor BABEȘ**, creatorul școlii românești de microbiologie (04.07.1854 - 19.10.1926)

65 de ani de la moartea scriitorului **Mihail SADOVEANU**, membru al Academiei Române din 1919 (05.11.1880 - 19.10.1961)

21 octombrie

180 de ani de la nașterea prozatorului italian **Edmondo DE AMICIS** (21.10.1846-11.03.1908)

135 ani de la nașterea criticului și istoricului literar **PERPESSICIUS** (pseudonimul literar al lui Dimitrie S. Panaitescu), membru al Academiei Române din 1955 (21.10.1891-29.03.1971)

22 octombrie

215 ani de la nașterea pianistului și compozitorului maghiar **Franz** (Ferenc) **LISZT** (22.10.1811 - 31.07.1886)

115 de ani de la apariția, la București, a primului număr al revistei literare, artistice și sociale **Flacăra** (22.10.1911)

120 ani de la moartea pictorului francez **Paul CÉZANNE** (19.01.1839 - 22.10.1906)

23 octombrie

165 de ani de la înființarea, la Sibiu, a *Asociațiunii Transilvane pentru Literatură și Cultura Poporului Român – ASTRA* (23.10.1861)

24-30 octombrie

Săptămâna Internațională consacrată Dezarmării

24 octombrie

Ziua Internațională a Organizației Națiunilor Unite

Ziua Internațională a Dezvoltării Informaționale

25 octombrie

Ziua Forțelor Armate Române

105 ani de la nașterea lui **MIHAI I**, Rege al României între 1927-1930, 1940-1947 (25.10.1921-05.12.2017)

27 octombrie

Ziua Mondială a Patrimoniului Audiovizual

29 octombrie

Ziua Internațională a Internetului

115 ani de la moartea editorului și publicistului american **Joseph PULITZER**, fondatorul premiului omonim (10.04.1847 - 29.10.1911)

30 octombrie

155 de ani de la nașterea poetului și eseistului francez **Paul VALÉRY** (30.10.1871-20.07.1945)

31 octombrie

Ziua Internațională a Mării Negre

Ziua Arhivelor Naționale

145 de ani de la nașterea criticului literar și prozatorului **Eugen LOVINESCU** (31.10.1881 - 16.07.1943)

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII NOIEMBRIE

Ion POPESCU-VOITEȘTI

150 de ani de la naștere

Date biografice: n. 18 noiembrie 1876, Voitești, județul Gorj - 4 octombrie 1944, Voitești, județul Gorj. Geolog, profesor universitar, membru fondator al Academiei de Științe din România.

După absolvirea Liceului „Carol I” din Craiova (1895), a început studiile superioare la Institutul Medico-Legal din București, dar s-a transferat ulterior la Facultatea de Științe a Universității București (1898). A lucrat, timp de aproape două decenii, ca profesor în învățământul preuniversitar, la diferite licee din Slatina, Tg. Jiu, Tulcea, Câmpulung Muscel (1904-1907) și București (1910-1919). Din 1909, a fost numit cercetător la Institutul Geologic din București, iar în 1910, și-a susținut, la Paris, teza de doctorat cu titlul „Contribution a l'étude stratigraphique du Numulitique de la Depresion Getique”.

În 1919, a fost numit profesor titular la Facultatea de Științe a Universității „Dacia Superioară” din Cluj. A fost decan al Facultății de Științe din Cluj (1928-1929), îndeplinind în același timp și funcțiile de director al Institutului Geologic din Cluj (1919-1936) și al celui din București (1930-1931). A fost considerat organizatorul învățământului geologic la universitatea clujeană. În acest sens, este preocupat de asigurarea unei baze documentare cât mai bune pentru studenți, prin înzestrarea laboratoarelor cu hărți geologice, planșe paleontologice, publicarea de cursuri. Susține cursuri de specialitate și la alte universități sau instituții din România sau chiar din străinătate, mai ales privind zăcămintele de petrol și cărbuni, la Școala Politehnică din Timișoara (1920-1928), la Societatea de Geografie și Geologie din Viena (1924), la Școala Națională Superioară de Petrol din Strasbourg (1926) sau la Academia de Înalte Studii Agronomice din Cluj (1934), unde a introdus și a publicat primul curs de agrogeologie. A coordonat, de asemenea, activitatea Muzeului de Geologie și Paleontologie al Universității clujene. Totodată, a fost unul dintre coordonatorii „Revistei Muzeului de Geologie-Mineralogie”.

A avut o bogată activitate publicistică, cu peste 70 de lucrări științifice publicate, la care se adaugă câteva lucrări de sinteză și numeroase comunicări prezentate la mari conferințe și congrese de geologie și paleontologie. În 1936, se transferă la Universitatea din București, unde mai activează până în 1941.

A fost membru al Societății Române de Geografie, al Societăților de Științe din București și Cluj, al Societăților de Geologie din Viena și Belgia, al Academiei de Științe din România, al Asociației Geologilor Carpatini și președinte al Societății Române de Geologie (1934-1935).

A fost distins cu *Premiul Hillel* al Universității București (1906), *Ordinul Steaua României* în grad de Comandor (1930), *Ordinul Coroana Belgiei* (1930) și *Medalia Răsplata muncii pentru 25 de ani în serviciul statului* (1930).

Referințe/aprecieri critice:

Prof. Vasile Irod: *Stăpânea pe deplin metodică didactică, orientându-i permanent pe elevi, cu precădere spre gândirea cognitivă, practică și de cercetare. În același timp, a fost și un vector de cultură, remarcându-se prin interesantele sale conferințe [...].*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII NOIEMBRIE

95 ani de la înființarea cinematografului VICTORIA de azi, la începuturi ASTRA (21 noiembrie 1931)

Cinematografele au apărut înainte de Primul Război Mondial și, supraviețuind acestuia, s-au impus și în Clujul interbelic. Cinematografele cu o istorie antebelică, Apollo (Piața Unirii), Urania (Calea Regele Ferdinand) și Universității (strada Universității), li s-au adăugat și altele în anii următori. Cronologic, următorul deschis la sfârșitul anului 1927, a fost cinematograful Carmen, situat într-o clădire a Albinei, vizavi cu gara. În vara aceluiași an, 1927, s-a inaugurat un nou cinematograf în spațiul Operei Române. Tot pe atunci s-a construit în strada Londrei (Ploiești), cinematograful Edison. Apoi, la începutul anului 1928, în curtea palatului Bánffy, a luat ființă Corso. În deceniul al IV-lea al secolului trecut s-au mai deschis cinematografele Astra și Muncitoresc, ultimul în anul 1933, pe strada Băii (Cardinal Iuliu Hossu).

Cinematograful Astra a fost inaugurat în 1931, în clădirea Camerei de Comerț și Industrie și a Bursei de Mărfuri, ridicată în același an, pe colțul vestic al pieței Avram Iancu de azi. Concepția construcției îi aparține arhitectului bucureștean Ioan Anton Popescu. Proiectul, având drept motto: „pătrat mic în unul mare”, propunea o clădire cu cinci niveluri și curte interioară. În aprilie 1931, ridicarea clădirii li s-a încredințat inginerilor Bohățiel, Devecseri, Pap și Heves. Construcția s-a derulat în *tempo american* și, începută la 3 mai, a fost finalizată în octombrie 1931, lucrându-se cu mai multe echipe de muncitori, care au acoperit 24 din 24 de ore.

La inaugurare, clădirea găzduia Bursa de Mărfuri, cinematograful, cafenea, sală de spectacole și sală de baluri. În noul imobil a fost găzduită și o reprezentanță Ford, *Perry Car*, care aparținea unui investitor american de origine română, dar și o farmacie. Cinematograful de aici, s-a aflat la începuturile sale în administrarea ASTREI, al cărui nume l-a și purtat inițial.

Ziarele anunțau deschiderea unui cinematograf confortabil și igienic, cu condiții de proiecție, aparatură, tehnică de film și filme foarte bune. Cinematograful Astra era gata să preia *conducerea spectacolelor de filme culturale*. Era predestinat pentru aceasta prin organizarea sa, dar și prin context, nefiind proprietatea unei firme particulare care să urmărească profit, ci al unei vechi și apreciate societăți culturale românești, ASTRA. Urmărind în primul rând obiective culturale, biletele erau ieftine, accesibile păturilor largi ale urbei.

Deschiderea festivă a cinematografului a avut loc sâmbătă, 21 noiembrie 1931, la orele 15.00, cu proiecția unui film avându-i ca protagoniști principali pe actrița de origine argentiniană Mona Maris și pe actorul de film și tenorul de origine mexicană José Mojica.

Cinematograful a funcționat sub auspiciile ASTREI pentru scurt timp și, în anul 1933, a trecut sub conducerea lui Schwartz Adolf, care a căutat un *nume regal* pentru acest cinematograf, care avea să devină *Royal*. Din 1943, a fost redenumit cinematograful *Corvin*, revenindu-se în 1945 la numele de *Royal*. A purtat apoi succesiv numele de *Popular*, *Maxim Gorki* și, din 1946 *Victoria*, așa cum e cunoscut și azi.

Bibliografie:

- Rusu Vlad-Sebastian, *Evoluția urbanistică a Clujului interbelic*, Cluj-Napoca, Centrul de Studii Transilvane, 2015, p. 97.
- Cosma Ghizela, *Din istoria cinematografelelor clujene interbelice în pagini de presă*, în „Banatica”, 31, (II Istorie), 2021, p. 445-460.

NOIEMBRIE

170 de ani de la deschiderea primei linii de cale ferată din România, între portul dunărean Baziaș și Oravița (1 nov. 1856)

1 noiembrie

Ziua Radiodifuziunii Române

2 noiembrie

Ziua Națională de comemorare a martirilor Horea, Cloșca și Crișan

210 ani de la moartea preotului și istoricului **Gheorghe ȘINCAI**, unul din reprezentanții de frunte ai *Școlii Ardelene* din Transilvania (28.02.1754-02.11.1816)

3 noiembrie

125 de ani de la nașterea scriitorului și omului politic francez **André MALRAUX** (03.11.1901 - 23.11.1976)

90 de ani de la moartea scriitorului maghiar **KOSZTOLÁNYI Dezső** (29.03.1885 - 03.11.1936)

5 noiembrie

115 ani de la nașterea traducătoarei **Elena VIANU** (05.11.1911-04.11.1965)

7 noiembrie

Ziua Internațională a Victimelor Comunismului

110 ani de la nașterea filosofului **Mihai ȘORA**, membru de onoare al Academiei Române din 2012 (07.11.1916-25.02.2023)

8 noiembrie

Ziua Mondială a Calității

Ziua Martirilor Români de la Beliş

9 noiembrie

Ziua Internațională de Luptă Împotriva Fascismului și Antisemitismului

125 de ani de la nașterea esteticianului și profesorului universitar clujean **Liviu RUSU** (09.11.1901 - 17.12.1985)

10 noiembrie

Ziua Mondială a Științei pentru Pace și Dezvoltare

Ziua Artileriei Române

135 de ani de la moartea poetului francez **Arthur RIMBAUD**, precursor al simbolismului (20.10.1854 - 10.11.1891)

11 noiembrie

Ziua Amintirii (pentru comemorarea eroilor din cele două războaie mondiale)

Eugen URICARU, prozator, fondator și redactor al revistelor clujene de cultură *Echinox* și *Steaua* – 80 de ani (01.11.1946)

235 de ani de la nașterea scriitorului **KATONA József**, creatorul dramaturgiei maghiare (11.11.1791 - 16.04.1830)

12 noiembrie

Nadia COMĂNECI, multiplă campioană olimpică și mondială la gimnastică. Primul gimnast notat cu 10 – 65 de ani (12.11.1961)

13 noiembrie

Ziua Internațională a Educației Copiilor Nevăzători

Ziua Dramaturgiei Românești

Ziua Limbii Maghiare în România (din 11.11.2015)

14 noiembrie

Ziua Mondială a Diabetului

155 de ani de la nașterea criticului și istoricului literar **Ilie CHENDI** (14.11.1871 - 23.06.1913)

195 de ani de la moartea filosofului idealist german **Georg Wilhelm Friedrich HEGEL** (27.08.1770 - 14.11.1831)

15 noiembrie

55 de ani de la lansarea **primului microprocesor integrat** din lume, de către firma americană *Intel* (15.11.1971)

115 ani de la nașterea istoricului literar **Alexandru CIORĂNESCU**, membru corespondent al Academiei Române din 1991 (15.11.1911-25.11.1999)

16 noiembrie

Ziua Internațională a Toleranței

Ziua Mondială a Filosofiei

150 de ani de la nașterea lui **Gheorghe PLAGINO**, primul sportiv care a reprezentat România la Jocurile Olimpice, în 1900, în cadrul competiției de tir, ocupând locul 11 din 31 de participanți (16.11.1876 – 03.05.1949)

17 noiembrie

Ziua Internațională a Studenților

18 noiembrie

150 de ani de la nașterea geologului și profesorului universitar **Ion POPESCU-VOITEȘTI**. A pus bazele învățământului geologic românesc din Transilvania la Universitatea din Cluj (18.11.1876 – 04.10.1944)

19 noiembrie

Ziua Cercetătorului și Proiectantului din România

Ziua Bărbatului

315 ani de la nașterea literatului și omului de știință rus **Mihail LOMONOSOV**, fondator al Universității din Moscova (1755) și creator al limbii literare rusești moderne (19.11.1711 - 15.04.1765)

22 noiembrie

Ziua Națională Împotriva Fumatului

125 de ani de la moartea scriitorului **V. A. URECHIA** (Vasile Urechea Alexandrescu) (15.02.1834 - 22.11.1901)

23 noiembrie

95 de ani de la moartea filosofului și profesorului universitar clujean **Virgil I. BĂRBAT** (24.04.1879 – 23.11.1931)

24 noiembrie

115 ani de la nașterea istoricului clujean **Francisc PALL** (24.11.1911 – 25.09.1992)

24 noiembrie – 8 decembrie

180 de ani de la **prima vizită a compozitorului și pianistului Franz Liszt la Cluj** (24.11.-08.12.1846)

25 noiembrie

Ziua Internațională a Nonviolenței

Ziua Internațională pentru Eliminarea violenței împotriva femeilor

26 noiembrie

125 de ani de la nașterea prozatorului și dramaturgului **Mihail DRUMESȘ** (Mihail V. Dumitrescu) (26.11.1901 - 07.02.1982)

30 noiembrie

Ziua Mondială Împotriva Pedepsei cu Moartea

Ziua Românilor de Pretutindeni

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII DECEMBRIE

Ana Voileanu-Nicoară

50 de ani de la moarte

Date biografice: n. 27 ianuarie 1890, Sibiu - d. 1976? Pianistă, profesoară, scriitoare, poetă, traducătoare și publicistă. Considerată prima mare pianistă româncă interpretă a lucrărilor lui Bach.

Cu vădite aptitudini muzicale, a început studiul pianului cu mama sa, apoi cu Viktor von Heldenberg, apreciat profesor de pian din Sibiu. Între anii 1908-1911, a studiat la Conservatorul de Muzică din Viena, clasa Ernst Ludwig. A susținut examenul de absolvire a Conservatorului, obținând calificativul *Eminent* și premiul *Beethoven*. A studiat apoi la Berlin, la Conservatorul Stern, la clasa profesorului Martin Krause, apoi cu renumitul profesor și pianist Leonid Kreutzer.

A făcut parte din prima generație de profesori ai Conservatorului de Muzică și Artă Dramatică din Cluj, înființat în anul 1919 de Gheorghe Dima, fiind desemnată să pună bazele Catedrei de pian. Ea a contribuit la formarea de generații de pianiști, compozitori, dirijori, profesori, muzicieni între care: Zeno Vancea, Dimitrica Dima, Elena Dima, Tudor Ciortea, Eugen Cuteanu, Sabin Drăgoi, Leontin Anca, Viorica Radu, Alma Cornea-Ionescu, Ecaterina și Magdalena Herțeg, Rozalia Peteanu, Stela Hațieganu, Liviu Comes, Vasile Herman, Erich Bergel, Ioan Selmeczi, Petre Sbârcea și alții. În anul 1952, la pensionare, conducerea Școlii Medii de Muzică din Cluj i-a propus să se ocupe de catedra nou înființată de Acompaniament și Corepetiție. În anul 1955, și-a încheiat activitatea didactică.

A desfășurat și o intensă activitate artistică: a susținut recitaluri solo, de muzică de cameră, a cântat ca solistă acompaniată de orchestră, cu un repertoriu bogat, care cuprindea toate stilurile muzicale. În mod deosebit, s-a apropiat de creația lui Bach. Recitalul dedicat exclusiv creației lui Bach, susținut pe 19 noiembrie 1921 în Sala Bechstein din Berlin, cel din aprilie 1922 de la Leipzig și alte manifestări muzicale i-au adus renumele de „Bach-Interpretin”.

Începând cu anul 1928, Ana Voileanu-Nicoară s-a afirmat și ca un talentat critic muzical, publicând 70 de cronici muzicale apărute în publicațiile „Societatea de mâine”, „Drumul nou”, „Patria”, „Curier muzical”. A semnat de asemenea lucrări precum: „Gheorghe Dima. Viața și opera” (1957), „Chipuri și mărturii” (1971) și un volum cu caracter autobiografic. A colaborat la „Enciclopedia Minerva” (1929). A realizat și o serie de traduceri: cicluri de lieduri, opere, lucrări vocal-simfonice, coruri preclasice.

A fost decorată, la 25 martie 1970, cu *Ordinul Meritul cultural* clasa a III-a, pentru activitatea în slujba dezvoltării învățământului muzical.

Referințe/aprecieri critice:

George Breazul: *Împrejurările ne-au îngăduit să cunoaștem mai de aproape rezultatele pedagogice ale distinsei profesoare de la Cluj. Minunate rezultate! Reflectam atunci asupra constatării că în învățământul pianistic avem în țară câteva profesoare care ar face cinste și faimă oricărei înalte instituții de învățământ muzical din Apus. Ana Voileanu-Nicoară este dintre acestea. Atât de bogate însușiri, tact și experiență pedagogică pune Ana Voileanu-Nicoară în profesura sa.*

EVENTIMENTUL CLUJEAN AL LUNII DECEMBRIE

195 de ani de la izbucnirea primei epidemii de holeră la Cluj (2 decembrie 1831)

După epidemiile de ciumă, cele de holeră sunt legate cronologic de secolul al XIX-lea. Pornită din India, focar epidemic principal, această nouă epidemie a afectat Europa pentru prima dată în anul 1831, dar și Africa de Nord, trecând Atlanticul până la malul estic al Americii de Nord.

Omenirea părea neputincioasă în fața acestei noi boli, a cărei etiologie era încă necunoscută. Holera se propaga rapid, cu manifestări gastro-intestinale, scăderea temperaturii corpului, puls insensibil și afectând nervii organelor circulatorii, conferea un aspect albăstrui, vânăt corpului bolnavului, ducând în cele din urmă la colaps. Prin modul de răspândire, holera s-a dovedit legată de un stil de viață neigienic, răspândit în medii de viață precare.

În 1831, după ce a făcut ravagii în Asia și Rusia europeană, boala s-a răspândit și în Țările Române, Austria și Ungaria, teroarea Bengalului sau „femeia neagră”, cum o numea scriitorul Mikszáth Kálmán într-unul din textele sale, lovind în cele din urmă și în Transilvania, la mijlocul lunii iulie. Clujul nu a fost atins de la început, dar încă din iulie autoritățile au introdus măsuri de limitare a circulației, iar intrarea în oraș se putea face doar cu permis, preoții au fost solicitați să informeze oamenii despre această patologie și să îi îndemne ca în caz de îmbolnăvire să raporteze imediat situația și să aibă încredere în medici. Se căutau case potrivite pentru amenajarea de spitale, s-au desemnat locuri speciale pentru târgurile săptămânale și zilnice, cerșetorii și vagabonzii au fost expulzați din oraș, iar cetățenii erau îndemnați să-și curețe locuințele și străzile.

Cu toate măsurile de prevenție adoptate și în contextul în care epidemia părea să se fi încheiat în zonele înconjurătoare, la 2 decembrie 1831 s-a înregistrat primul caz de holeră la Cluj, iar molima s-a extins rapid în diverse părți ale orașului. Ea a cunoscut o exacerbare timp de trei săptămâni, atingând apogeul în 24 decembrie, după care numărul infectărilor a început să scadă. Ca în majoritatea locurilor, ea a durat cca șase săptămâni, timp în care, la Cluj, s-au înregistrat 509 cazuri, un număr semnificativ raportat la cei 20.000 de locuitori ai orașului. Au decedat 92 de persoane, 417 recuperându-se în urma bolii. La 16 ianuarie 1832, medicul Barra raporta stingerea epidemiei. S-a considerat că populația Clujului a trecut relativ ușor și în scurt timp peste acest val epidemic datorită măsurilor de prevenție inteligente adoptate de autorități și înțelepciunii oamenilor de rând, care au acceptat ordinele și au apelat cu încredere la ajutor medical.

În anii următori, până la sfârșitul secolului, această boală a afectat în mai multe rânduri orașul. Următoarea epidemie majoră s-a manifestat în toamna anului 1848 (77 morți) și apoi alta în vara anului 1849 (241 morți). Cea mai devastatoare a fost cea din vara anului 1873 (1081 de cazuri cu 537 decese). Ultima epidemie s-a manifestat la Cluj în 1883, dar cu mai puține decese (97).

Bibliografie:

- Pataki Jenő, *Fejezetek Erdély járványtörténetéből*, accesibil la https://mek.oszk.hu/05400/05413/pdf/pataki_jarvanyok.pdf
- Ioan Bolovan, *Aspecte privind impactul demografic și mental al epidemiilor în spațiul ardelean în secolul al XIX-lea*, accesibil la http://diam.uab.ro/istorie.uab.ro/publicatii/colectia_bcsc/bcss_3/14_mora.pdf

DECEMBRIE

110 ani de la înființarea Ordinului militar de război „Mihai Viteazul”, cu trei clase (25 dec. 1916)

1 decembrie

Ziua Internațională de Combatere și Profilaxie a Maladiei SIDA

Ziua Națională a României

90 de ani de la inaugurarea, în prezența regelui Carol al II-lea, a **Arcului de Triumf** din București (01.12.1936)

2 decembrie

125 de ani de la apariția primului număr al revistei literare ***Semănătorul*** (02.12.1901)

3 decembrie

Ziua Internațională a Persoanelor cu Dizabilități

130 de ani de la nașterea biologului și speologului clujean **Valeriu PUȘCARIU** (03.12.1896 – 28.06.1987)

5 decembrie

Ziua Internațională a Voluntariatului pentru Dezvoltare Economică și Socială

125 de ani de la nașterea regizorului și producătorului de animație american **Walt DISNEY** (05.12.1901 - 15.12.1966)

8 decembrie

Ziua Constituției României

150 de ani de la nașterea prozatoarei **Hortensia PAPADAT-BENGESCU** (08.12.1876 - 05.03.1955)

9 decembrie

Ziua Internațională împotriva Corupției

10 decembrie

Ziua Internațională a Drepturilor Omului

115 ani de la inaugurarea, la Cluj, a **Institutului Romano-Catolic de fete Marianum** (10.12.1911)

175 de ani de la nașterea bibliotecarului american **Melvil DEWEY**, inventatorul sistemului de clasificare zecimală omonim (10.12.1851 - 26.12.1931)

130 ani de la moartea chimistului suedez **Alfred NOBEL**, întemeietorul fundației care acordă, începând cu 1901, Premiile Nobel (21.10.1833 - 10.12.1896)

90 de ani de la moartea dramaturgului, romancierului și poetului italian **Luigi PIRANDELLO**, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1934 (28.06.1867 - 10.12.1936)

60 de ani de la moartea criticului literar și traducătorului **Ion CHINEZU**, un promotor al orientărilor moderne în critica ardeleană (15.08.1894 – 10.12.1966)

11 decembrie

Ziua Internațională a Muntelui

115 ani de la nașterea romancierului egiptean **Naghib MAHFUZ**, primul scriitor de limbă arabă laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în 1988 (11.12.1911 - 30.08.2006)

14 decembrie

80 de ani de la moartea scriitorului **Ioan Alexandru BRĂTESCU-VOINEȘTI** (01.01.1868 - 14.12.1946)

16 decembrie

Ziua Solidarității Naționale Împotriva Dictaturii

135 de ani de la moartea lui **Ion IONESCU DE LA BRAD**, întemeietor al școlii românești de agronomie (24.06.1818 – 16.12.1891)

17 decembrie

50 de ani de la dezvelirea **Statuii ecvestre a lui Mihai Viteazul** din Cluj, opera sculptorului Marius Butunoiu (17.12.1976)

85 de ani de la nașterea criticului literar și profesorului universitar clujean **Liviu PETRESCU** (17.12.1941 - 05.07.1999)

18 decembrie

Ziua Internațională a Emigranților

Ziua Minorităților Naționale

335 de ani de la moartea marelui cronicar moldovean **Miron COSTIN**, autor al *Letopiseșului Țării Moldovei de la Aron Vodă încoace* (30.03.1633 – 18.12.1691)

20 decembrie

Ziua Internațională a Solidarității Umane

21 decembrie

165 de ani de la nașterea publicistului, poetului și prozatorului **Constantin MILLE** (21.12.1861 - 20.02.1927)

22 decembrie

Ziua Libertății României

70 de ani de la moartea poetului **Nicolae LABIȘ** (02.12.1935 - 22.12.1956)

380 de ani de la moartea mitropolitului Kievului, **Petru MOVILĂ**, important teolog ortodox român din secolul al XVII-lea, înrudit cu dinastia Movileștilor din Moldova (31.12.1596 – 22.12.1646)

24 decembrie

145 de ani de la nașterea poetului și eseistului spaniol **Juan Ramón JIMÉNEZ**, laureat al premiului Nobel pentru Literatură în 1956 (24.12.1881 - 29.05.1958)

25 decembrie

Sărbătoarea Nașterii Domnului Iisus Hristos. Crăciunul

26 decembrie

135 ani de la nașterea scriitorului american **Henry MILLER** (26.12.1891 - 07.06.1980)

27 decembrie

Ziua Națională a Actorului

455 de ani de la nașterea astronomului german **Johannes KEPLER**, care a descoperit că Pământul și planetele se învârt în jurul Soarelui, pe orbite eliptice (27.12.1571-15.11.1630)

210 ani de la prima reprezentație de teatru în limba română la Iași, cu piesa *Mirtil și Hloe*, tradusă din franceză de către **Gheorghe ASACHI** (27.12.1816)

28 decembrie

85 de ani de la nașterea criticului și istoricului literar **Ioana Em. PETRESCU**, renumit eminescolog, profesor la Facultatea de Litere din Cluj-Napoca (28.12.1941 - 01.10.1990)

29 decembrie

100 de ani de la moartea poetului german **Rainer Maria RILKE** (René Karl Wilhelm Joseph Maria Rilke) (04.12.1875 - 29.12.1926)

31 decembrie

90 de ani de la moartea scriitorului și filosofului spaniol **Miguel de UNAMUNO y Jugo** (29.09.1864 - 31.12.1936)